Vestfold og Telemark revisjon

Vestfoldmuseene IKS

Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Vestfold fylkeskommune

26: 3900 404

Innhold

Sammendrag 4

1. Innledning 7

1.1. Kontrollutvalgets bestilling 7
1.2. Problemstilling og kriterier/revisjonskriterier 7
1.3. Avgrensning 8
1.4. Metode og kvalitetssikring 8
1.5. Uttalelsene fra eierrepresentant og selskap 8

2. Om Vestfoldmuseene IKS 9

3. Informasjon mellom selskap og eier 11

3.1. Revisjonskriterier 11
3.2. Eierrepresentant 11
3.3. Innkallingsfrist 12
3.4. Behandling i fylkesutvalg 13
3.5. Eiermøter 14
3.6. Strategi for eierskap 15
3.7. Revisors vurdering 17

4. Anskaffelser 19

4.1. Rutiner for innkjøp 19
4.2. Etterlevelse 23
4.3. Revisors vurdering 26

5. Kontraktsoppfølging 27

5.1. Ansvar og organisering av kontraktsoppfølging 27
5.2. Kontroll av kontraktsvilkår 28
5.3. Kontroll av lønns- og arbeidsvilkår 33
5.4. Revisors vurdering 34

6. Offentlig støtte 36

6.1. Offentlig støtte 36
6.2. Revisors vurdering 38

7. Kommunikasjon mellom Vestfoldmuseene og fylkeskommunen rundt overtakelsen av Gumserød gård 39

7.1. Bakgrunn for saken 39
7.2. Fylkeskommunens saksbehandling høsten 2024 42
7.3. Forpaktningsavgiften 46
7.4. Saksbehandling etter vedtak i februar 2025 53

7.5. Revisors vurdering 55

8. Konklusjoner og anbefalinger 58

8.1. Konklusjoner 58

8.2. Anbefalinger 61

Litteratur og kildereferanser 62

Vedlegg 63

Vedlegg 1: Fylkesdirektørens uttalelse 63

Vedlegg 2: Selskapets uttalelse 63

Vedlegg 3: Revisjonskriterier 64

Vedlegg 3: Metode og kvalitetssikring 75

Sammendrag

Forvaltningsrevisjonen/eierskapskontrollen er bestilt av kontrollutvalget i Vestfold fylkeskommune i sak 44/25. Bestillingen er i tråd med plan for forvaltningsrevisjon. Vi fikk en tilleggsbestilling om dialogen rundt Gumserød gård i sak 10/26.

I denne eierskapskontrollen/forvaltningsrevisjonen har vi sett på om fylkeskommunen og Vestfoldmuseene har fulgt opp føringer i eierskapsmeldingen om informasjon mellom selskap og eier. Videre har vi sett på Vestfoldmuseene sitt arbeid med anskaffelser, hvor vi har undersøkt ansvar og roller, samt rutiner for innkjøp. Når vi har undersøkt Vestoldmuseenes arbeid kontraktsoppfølging, har vi sett på hvem som har ansvar for å følge opp kontrakter, kontroll av kontraktsvilkår og rutiner for å kontrollere at lønns- og arbeidsvilkår overholdes. Vi har også sett på om Vestfoldmuseene har tiltak for å sikre etterlevelse av reglene om offentlig støtte. Til slutt har vi sett på hvordan dialogen var mellom Vestfoldmuseene og fylkeskommunen i forbindelse med overtakelsen av Gumserød gård.

Informasjon mellom selskap og eier – eierskapsmeldingen

Vestfold fylkeskommune og Vestfoldmuseene IKS ser i hovedsak ut til å ha fulgt opp føringene i eierskapsmeldingen om informasjon mellom selskap og eier, men det er enkelte forhold som ikke fullt ut er i tråd med fylkeskommunens eierskapsmelding.

Innkallingsfristen til møter i representantskapet ikke er formalisert i selskapsavtalen. Vestfoldmuseene praktiserer imidlertid 6 ukers innkallingsfrist i tråd med eierskapsmeldingen til fylkeskommunen.

Fylkesutvalgets vedtak om økt eierinvolvering i Vestfoldmuseenes strategiarbeid kan utfordre de vanlige rammene for eierstyring, ettersom selskapet selv har ansvar for å utarbeide strategi- og handlingsplaner. For å sikre tydeligere styring bør fylkeskommunen heller utarbeide en egen eierstrategi for Vestfoldmuseene IKS, eventuelt sammen med øvrige eiere, i tråd med KS' anbefalinger og fylkeskommunens eierskapsmelding.

Anskaffelser

Vestfoldmuseene har fungerende tiltak for å sikre etterlevelse av reglene om offentlige anskaffelser.

Det er en tydelig struktur for ansvar, roller og fullmakter. Vestfoldmuseene har en egen innkjøpsansvarlig i 50 prosent stilling, og rutinebeskrivelsen for innkjøp angir en tydelig rollefordeling mellom innkjøpsansvarlig og ansvarlig for anskaffelsen. Rutinen beskriver også anskaffelsesprosessen fra behov oppstår til avtale inngås, og angir ansvar, dokumentasjonskrav og arkivering. Det er utarbeidet maler for arbeidet. Selskapet deltar i rammeavtaler gjennom VOIS og KulturIT.

Kontraktsoppfølging

Vestfoldmusene har delvis fungerende tiltak for kontraktsoppfølging.

Ansvaret for å følge opp inngåtte kontrakter delvis avklart. Det finnes en praktisert hovedregel, men det er ikke dokumentert skriftlig.

Vestfoldmuseene har noen tiltak for å følge opp at kontraktsvilkår blir oppfylt. For enkle innkjøp blir det kontrollert at leveransen kommer til rett tid og samsvarer med bestillingen. Rammeavtaler følges enten av opp av Vestfoldmuseene selv, eller av innkjøpssamarbeidene (VOICE og KulturIT) som selskapet deltar i.

Det er administrasjonen som følger opp samarbeidsavtaler med eierne. Den siste signerte versjonen av samarbeidsavtale med fylkeskommunen er ikke oppdatert etter at Vestfold ble egen fylkeskommune igjen.

De to avtalene med kommersielle aktører som vi har sett nærmere på, viser at Vestfoldmuseene har hatt utfordringer med å følge opp avtalebrudd. Vår vurdering er at selskapet trenger tydeligere oppfølgingsrutiner for slike avtaler.

Offentlig støtte

Vestfoldmuseene har tiltak for sikre etterlevelse av reglene om offentlig støtte. Generelt fremstår ikke offentlig støtte som en stor utfordring for selskapet.

Dialog om Gumserød gård

Dialogen mellom Vestfoldmuseene og Vestfold fylkeskommune i forbindelse med overtakelsen av Gumserød gård framstår samlet sett som løpende og foregår på flere arenaer.

På den andre siden viser gjennomgangen at dialogen hadde svakheter, særlig når det gjelder formidling av forhold knyttet til forpaktningsavgiften i forbindelse med utarbeidelse av saken til fylkestinget i februar 2025. Det var uenighet internt i Vestfoldmuseene høsten 2024 om hvorvidt det var realistisk å få innbetalt forpaktningsavgiften, eller om den måtte avsettes til tap/tapsføres. Det var dermed også uenighet om hvor mye som måtte kommuniseres til fylkeskommunen.

Flere ansatte i fylkeskommunen kjente i november/desember 2024 til at forpaktningsavgiften i 2024 ikke var betalt, men de slo seg til ro med informasjonen fra Vestfoldmuseene om at selskapet hadde tro på innbetaling. Saksbehandlerne som arbeidet med saken, oppfattet ikke at dette var noe de burde undersøkt nærmere, og stolte på informasjonen de fikk fra Vestfoldmuseene.

Ut fra det saksbehandlerne visste, så mener vi samlet sett at saken til fylkestinget i februar 2025 var forsvarlig utredet.

I utarbeidelse av saken til fylkestinget i februar 2026, var det ikke dialog mellom fylkeskommunen og Vestfoldmuseene. Det mener vi det burde vært. Utover det mener vi saken er forsvarlig utredet.

Anbefalinger

Vi anbefaler fylkeskommunen å

- ta initiativ til at den innkallingsfristen som eierne ønsker, tas inn i selskapsavtalen
- oppdatere den overordna samarbeidsavtalen mellom Vestfold fylkeskommune og Vestfoldmuseene IKS, slik at avtalepart er Vestfold fylkeskommune
- utarbeide en strategi for sitt eierskap i Vestfoldmuseene IKS

Vi anbefaler Vestfoldmuseene IKS å

- sikre en enhetlig oppfølging av kontrakter, med tydelig ansvarfordeling og faste rutiner for dokumentasjon av oppfølging, avvik og tiltak.

Skien, 21. mai 2026

1. Innledning

1.1. Kontrollutvalgets bestilling

Forvaltningsrevisjonen/eierskapskontrollen er bestilt av kontrollutvalget i Vestfold fylkeskommune i sak 44/25.

Foranledningen for bestillingen var at kontrollutvalget fikk en orientering om overdragelse av eiendomsretten til Gumserød gård i sak 41/25 punkt 5. Kontrollutvalget vedtok følgende:

> *Basert på informasjonen som kom fram i saken, ønsker kontrollutvalget å bestille en prosjektplan for eierskapskontroll i kombinasjon med forvaltningsrevisjon – Risiko knyttet til eierstyring, drift og kjerneoppgaver - Vestfoldmuseene IKS. Bestillingen er i tråd med plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2024-2027 vedtatt i fylkestinget 10.09.2024.*

I sak 44/25 vedtok kontrollutvalget de fire første problemstillingene. Når fylkestinget behandlet salg av Gumserød gård i februar 2026[1], var det en for forventning hos fylkestinget at den allerede bestilte forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll av Vestfoldmuseene også tar inn over seg kontraktsinngåelsen og overtagelsen av Gumserød gård, i tillegg til kontraktinngåelser hos Vestfoldmusene IKS på systemnivå. Vi fikk 2.3.26 en tilleggsbestilling per e-post om dette. Kontrollutvalget bekreftet problemstilling fem i vedtak i sak 10/26.

Reglene om eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon i selskap står i kommuneloven § 23-2 første ledd bokstav c og d, jf, §§ 23-3, 23-4 og 24-2, og i forskrift om kontrollutvalg og revisjon.

1.2. Problemstilling og kriterier/revisjonskriterier

Rapporten handler om følgende problemstillinger:

1. Har fylkeskommunen og Vestfoldmuseene fulgt opp føringer i eierskapsmeldingen om informasjon mellom selskap og eier?
2. Har Vestfoldmuseene fungerende tiltak for å sikre etterlevelse av reglene om offentlige anskaffelser?
3. Har Vestfoldmuseene fungerende tiltak for kontraktsoppfølging?
4. Har Vestfoldmuseene tiltak for å sikre etterlevelse av reglene om offentlig støtte?
5. Hvordan var dialogen mellom Vestfoldmuseene og fylkeskommunen i forbindelse med overtakelsen av Gumserød gård?

Revisjonskriteriene[2] i denne forvaltningsrevisjonen/eierskapskontrollen er hentet fra IKS-loven, kommuneloven, EØS-loven, lov om offentlige anskaffelser, forskrift om lønn og arbeidsvilkår i

[1] Fylkestingssak 13/26 Gumserød gård
[2] Det skal alltid etableres revisjonskriterier i forvaltningsrevisjon, jf. forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 15. Revisjonskriterier er de regler og normer som gjelder innenfor det området vi skal undersøke. Revisjonskriteriene er grunnlaget for revisors analyser, vurderinger og konklusjoner. Ved eierskapskontroll: Med utgangspunkt i

offentlige kontrakter, eierskapsmeldingen til Vestfold fylkeskommune og anerkjente prinsipper for eierstyring. Kriteriene framgår under hver problemstilling nedenfor, og er nærmere omtalt i vedlegg 2.

1.3. Avgrensning

Vestfold Telemark revisjon gjennomførte en eierskapskontroll av Larvik Arena IKS i 2025.[3] I denne inngikk det å gjøre en vurdering av om fylkeskommunens eierskapsmelding er i samsvar med kommunelovens §26-1 og sentrale anbefalinger. Det er fortsatt den samme eierskapsmeldingen som ligger til grunn for arbeidet i fylkeskommunen som i 2025, så vi har ikke gjort noen vurdering av innholdet i meldingen i denne revisjonen.

1.4. Metode og kvalitetssikring

Oppdraget er gjennomført av forvaltningsrevisor Anja Hjelseth, med Kirsti Torbjørnson som oppdragsansvarlig.

Vi har intervjuet ansatte og styreleder i Vestfoldmuseene IKS, samt ansatte i Vestfold fylkeskommune. Vi har gått igjennom sentral dokumentasjon. Det står mer om metode og tiltak for kvalitetssikring i vedlegg 3 til rapporten.

1.5. Uttalelsene fra eierrepresentant og selskap

Rapporten er sendt til uttalelse til kommunen v/ eierrepresentant og Vestfoldmuseene IKS, jf. forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 14. Uttalelsene ligger i vedlegg 1 og vedlegg 2.

problemstillingen(e) skal revisor etablere kriterier, jf. RSK 002 pkt. 14. Kriterier er de krav, normer og/eller standarder som utøvelsen av eierskapet skal vurderes opp mot.

[3] VTR-rapport 3900 403

2. Om Vestfoldmuseene IKS

Vestfoldmuseene IKS ble opprettet som et interkommunalt selskap i 2009, ved sammenslåingen av museer og arkiv i Vestfold. Vestfoldmuseene IKS består av en arkivinstitusjon, Haugar kunstmuseum, Midgard vikingsenter, Thor Heyerdahl-instituttet, syv kulturhistoriske museer og en samlingsforvaltning for gjenstander og fotografier. De syv kulturhistoriske museene er:

1. Aluminiumsmuseet
2. Berger museum
3. Hvalfangsmuseet
4. Jernverket Eidsfoss
5. Larvik museum
6. Muncks hus
7. Slottsfjellsmuseet

Vestfoldmuseene IKS eies av sju kommuner og Vestfold fylkeskommune, og eierandelene er fordelt som følger:

- Vestfold fylkeskommune (36%)
- Sandefjord kommune (16%)
- Tønsberg kommune (16%)
- Larvik kommune (16%)
- Horten kommune (8,5%)
- Holmestrand kommune (4,5%)
- Færder kommune (1,5%)
- Drammen[4] kommune (1,5%)

Vestfoldmuseenes formål er å drifte og videreutvikle kunst- og kulturarvvirksomheter i regionen ved å:

- forvalte arkiv, kunst- og kulturhistoriske samlinger, samt immateriell kulturarv. Selskapet driver aktiv samlingsutvikling
- dokumentere, forske i, og formidle kunst- og kulturarv lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt
- være en tydelig samfunnsaktør
- utføre eksterne oppdrag innenfor arkiv og kulturhistorie

[4] Berger museum ligger i gamle Svelvik kommune som nå er en del av Drammen kommune. Drammen kommune har varslet at de vil gå ut av Vestfoldmuseene IKS fra 1.1.2027.

Arkivenes samfunnsoppdrag er å samle inn, forvalte, tilgjengeliggjøre og formidle samfunnets arkiver. Innsamlingen har helthetlig samfunnsdokumentasjon som mål.

Museenes samfunnsoppdrag er å forvalte, utvikle og formidle kunnskap om menneskers samhandling med sine omgivelser. Museene skal gi kunnskapsbaserte opplevelser og være tilgjengelige for alle.

Vestfoldmuseene eier ikke samlinger og bygninger selv. Disse eies av tidligere museumsdrivere/-eiere. Vestfoldmusene har samarbeidsavtale med hver enkelt av disse. Per april 2026 eier Vestfold fylkeskommune følgende lokasjoner som selskapet driver virksomhet i: Midgard vikingsenter, Haugar kunstmuseum, Hinderveien/fellesmagasinet (arkivet) og Gumserød gård.[5]

Vestfoldmusene har en organisering basert på fagområder som vist i organisasjonskartet nedenfor. Flere av lederne jobber på tvers av alle besøksarenaene.

Figur 1 Organisasjonskart Vestfoldmusene per 1. mars 2026

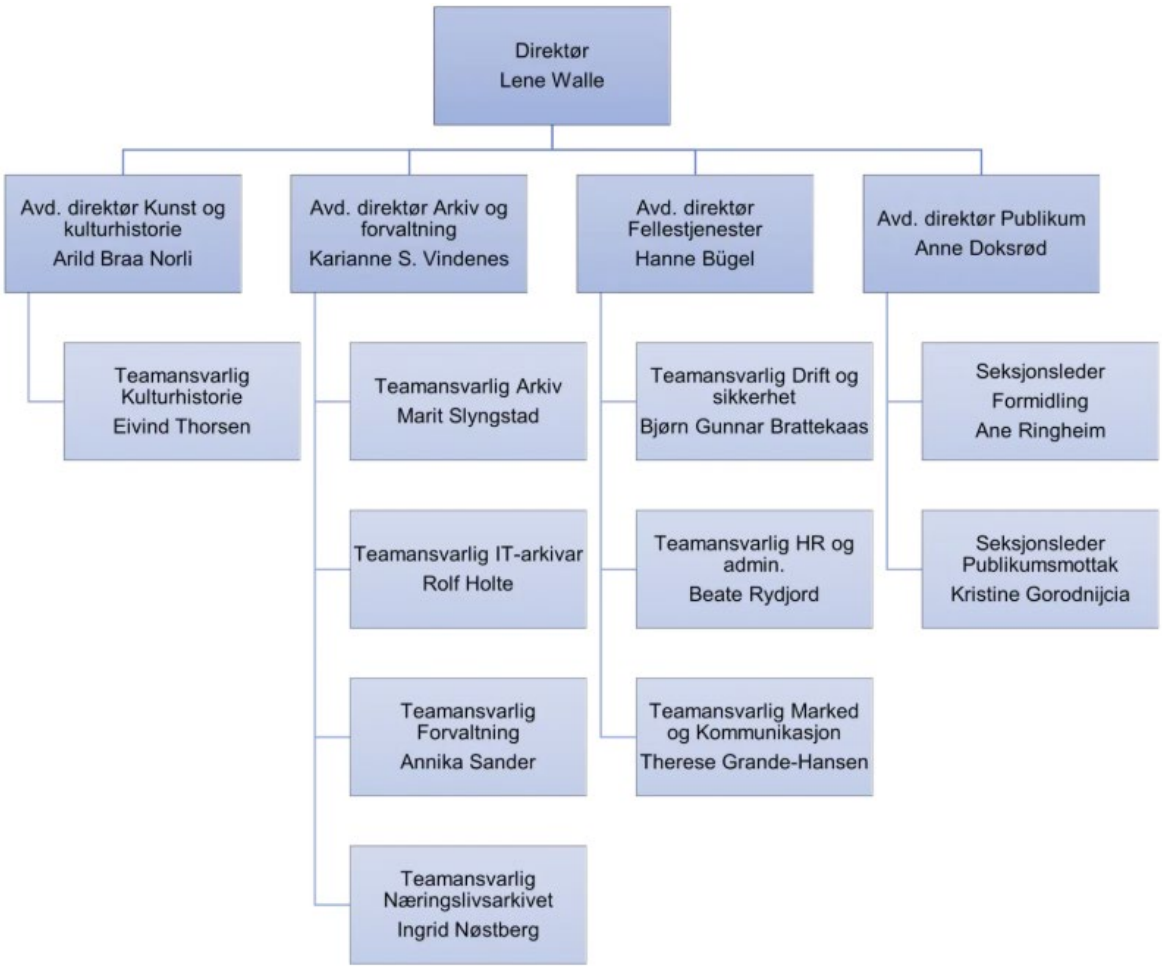

[5] Gumserød gård er vedtatt solgt i februar 2026, fylkestingssak 13/26

3. Informasjon mellom selskap og eier

Problemstilling 1: Har fylkeskommunen og Vestfoldmuseene fulgt opp føringer i eierskapsmeldingen om informasjon mellom selskap og eier?

3.1. Revisjonskriterier

Til denne problemstillingen har vi utledet følgende revisjonskriterier:

- **Fylkeskommunen skal møte i representantskapet med representant eller en av to vara som er valgt av fylkestinget.**
- **Representantskapet skal selve velge sin leder og nestleder.**
- **Innkallingsfristen til møter i representantskapet skal være minst 6 uker og skal framgå av selskapsavtalen.**
- **Innkalling og saksdokumenter til representantskapet i Vestfoldmuseene skal sendes til fylkeskommunen og representanten minst seks uker før møte. Innkalling til møter i representantskapet skal behandles i fylkesutvalget i forkant.**
- **Det skal gjennomføres regelmessige eiermøter mellom Vestfoldmuseene og fylkeskommunen. Det skal skrives referat fra eiermøtene.**
- **Fylkeskommunen skal ha en strategi for sitt eierskap i Vestfoldmuseene IKS.**

3.2. Eierrepresentant

Fylkestinget valgte 12. desember 2023 en representant og to vara til repsentantskapet i Vestfoldmuseene.[6] De valgte representantene er:

- Ellen Eriksen, representant
- Anne Strømøy, vararepresentant
- Are Karlsen, vararepresentant

Vi har kontrollert hvem som har deltatt på representantskapsmøtene i 2023 og 2024 fra Vestfold fylkeskommune. Valgt representant Ellen Eriksen har deltatt på alle representantskapsmøtene de to siste årene. Se tabell under.

[6] Sak 48/23

Møtedato	Møtende fra Vestfold fylkeskommune
14. juni 2024	Ellen Eriksen
13. desember 2024	Ellen Eriksen
13. juni 2025	Ellen Eriksen
12. desember 2025	Ellen Eriksen

Tabell 1 Deltagelse fra Vestfold fylkeskommune på representantskapsmøter i Vestfoldmuseene IKS. Kilde: Referat fra møtene

Vestfold fylkeskommune har lederen av representantskapet. Ifølge selskapsavtalen § 8 skal repsentantskapet selv velge sin leder og nestleder. I protokollen fra representantskapsmøte 12. desember 2023 er det i sak 12.23 gjort følgende vedtak:

> *Som representantskapets leder i kommende valgperiode velges Ellen Eriksen fra fylket og som nestleder velges Bjørn Ole Gleditsch, Sandefjord.*

Det er videre definert i selskapsavtalen § 8 at representantskapets medlemmer velges for 4 år og følger den kommunale valgperioden.

3.3. Innkallingsfrist

3.3.1. Eierskapsmeldingen

I eierskapsmeldingen til Vestfold fylkeskommune står det at *Innkalling og saksdokumenter til representantskapet, generalforsamling og årsmøte skal som hovedregel sendes minst seks uker før møtet.*

3.3.2. Selskapsavtale

Det står ikke noe i selskapsavtalen om innkallingsfrist til møter i representantskapet.[7]

3.3.3. Innkalling og saksdokumenter

Vi har kontrollert når Vestfoldmuseene har sendt innkalling til representantskapsmøter i 2024 og 2025. Resultat vises i tabellen under.

Dato representantskapet	Innkalling datert	Antall uker før
14.06.2024	03.05.2024	6 uker
13.12.2024	31.10.2024	6 uker, 1 dag
13.06.2025	30.04.2025	6 uker, 1 dag
12.12.2025	31.10.2025	6 uker

Tabell 2 Dato for innkalling til representantskapsmøter i Vestfoldmuseene

[7] IKS-loven § 8 om innkalling til møte i representantskapet angir at *Innkallingen til et representantskapsmøte skal skje med minst fire ukers varsel og skal inneholde saksliste.*

Det kommer frem av innkalling/protokoll at enkelte saker ettersendes. Dette gjelder sak om justert budsjett[8] til representantskapsmøtene i juni. Direktør for fellestjenester sier at budsjettet justeres ut fra regnskapstall 30. april, og at styret behandler denne saken i styremøte i mai. Siden fristen for å sende innkalling og sakspapirer til representantskapet i juni ofte er rundt 1. mai, så ettersendes denne saken. I samarbeidsavtalene som Vestfoldmuseene har med den enkelte eier (se delkapittel 5.2.2), er det nedfelt at Vestfoldmuseene sender forslag til budsjettrammer, budsjett og økonomiplan til eierne innen 1. juni og 10. oktober hvert år.

Til møte i desember 2025 står det at sak 16.25 *Drammen kommune melder uttreden av IKS'et* ettersendes. I protokollen står det at saken utgikk ettersom det ikke kom noe fra Drammen kommune i forkant.

3.4. Behandling i fylkesutvalg

Vestfold fylkeskommune ble etablert 1.1.2024 etter delingen av Vestfold og Telemark fylkeskommune. Nytt delegasjonsreglement ble vedtatt i fylkestinget 12. desember 2023.[9] I delegasjonsreglementet står det at *fylkesutvalget behandler og fatter vedtak i saker som gjelder fylkeskommunens eierinteresser som ikke gjelder låneopptak, herunder eierinteresser, eierstyring og eiendomsforvaltning knyttet til fristilte enheter (aksjeselskap, interkommunale selskap, stiftelser og fylkeskommunale foretak mv.)*

Vi har undersøkt om fylkesutvalget har behandlet innkallinger til representantskap i Vestfoldmuseene IKS i 2024 og 2025. Resultat vises i tabellen under.

Møtedato	Dato behandlet i fylkesutvalget	Sak
14.06.2024	11.06.2024	96/24
13.12.2024	03.12.2024	171/24
13.06.2025	10.06.2025	88/25
12.12.2025	02.12.2025	198/25

Tabell 3 Fylkesutvalgets behandling av innkalling til representantskapet i Vestfoldmuseene

3.4.1. Forberedelse av saker til fylkesutvalget og dialog med selskapet

Saker til fylkesutvalget er forberedt av rådgiver Kulturarv, som er den saksbehandleren i administrasjonen som følger opp eierstyringen av Vestfoldmuseene IKS. Alle selskapene som fylkeskommunen har eierskap i, har en saksbehandler fra administrasjonen som følger dem opp.[10] I saksbehandleransvaret ligger at saksbehandler skal være tett på selskapene de har ansvar for, og ha god dialog med selskapet. Rådgiver Kulturarv oppgir at det er tettest kontakt med direktør og avdelingsdirektør Fellestjenester i Vestfoldmuseene. Dialogen beskrives som god og ryddig. Det er lav terskel for å ta kontakt, og henvendelser besvares uten å vente til neste møte.

[8] Sak 07.24 Justert budsjett 2024 og sak 07.25 Justert budsjett 2025
[9] Kommunestyresak 39-23
[10] VTR-rapport 25: 3900 403 Eierskapskontroll - Larvik Arena IKS

Avdelingsdirektør Fellestjenester i Vestfoldmuseene bekrefter også at det er god, løpende dialog med fast kontaktperson i fylkeskommunen.

3.5. Eiermøter

Eiermøter i Vestfoldmuseene gjennomføres som hovedregel samme dag som representantskapet, enten i forkant eller etterkant av det ordinære møte. I 2024 og 2025 er det gjennomført eiermøter tilknyttet alle representantskapsmøtene. Eiermøte består i hovedsak av at direktør ved Vestfoldmuseene orienterer om aktuelle saker.

Direktør oppgir at det skrives referat fra eiermøtene dersom det er konkrete bestillinger eller annet fra eierne. Ellers er referat i praksis det samme som presentasjonen som holdes. Styreleder supplerer med at det skrives referat dersom det er noe viktig eierne bør få med seg. Eventuelt referat fra eiermøte inngår i protokollen fra representantskapet.

I protokollene fra representantskapsmøter i 2024 og 2025 har det stått følgende fra eiermøte.

Møtedato	Omtale av eiermøte i protokollen til representantskapet
14.06.2024	I forkant av representantskapet orienterte direktør Lene Walle om aktuelle saker.
13.12.2024	I etterkant av representantskapsmøtet og lunsjen var det i eiermøtet tre saker til orientering og diskusjon; • Diskusjon om eierskap av Gumserød gård og mulig overtakelse fra fylket. **Oppsummert mente eierne følgende:** Eierne er positive til at fylket tar over eierskapet til Gumserød, men signaliserer tydelig at fylkeskommunen må ta ansvar med samme driftskonsept som for de andre byggene de eier og som Vestfoldmuseene forvalter for dem. • Orientering med fakta og nøkkelinformasjon om de ulike arenaene, fra Hanne Bügel. • Direktør Lene Walle orienterte om aktuelle saker.
13.06.2025	Rekkefølgen ble endret slik at eiermøtet ble tatt mot slutten, etter representantskapsmøte. I eiermøte orienterte direktør Lene Walle om aktuelle saker. Representantskapet ytret ønske om å holdes oppdatert på utviklingen i Berger-saken og eventuelle endringer vedrørende Gumserød gård.
12.12.2025	I det påfølgende eiermøte fikk representantskapet orientering om relevante saker vedrørende driften av selskapet.

Tabell 4 Omtale av eiermøter i protokollene fra representantskapsmøtene 2024-2025

3.6. Strategi for eierskap

Vestfold fylkeskommune har ingen eierstrategi for Vestfoldmusene IKS alene eller sammen med de andre eierne. Leder og rådgiver kulturarv bekrefter at en mer aktiv eierstyring har vært diskutert, men det er ikke landet noe rundt dette. Fylkesutvalget har gjort et vedtak om dette i desember 2025. Tabellen under viser vedtakene som er gjort i fylkesutvalget i forkant av representantskapsmøtene i 2024 og 2025.

Møtedato	Vedtak i fylkesutvalget
11.06.2024	1. Innkalling til representantskapet tas til orientering. 2. Årsregnskapet 2023 godkjennes. 3. Årsrapport 2023 godkjennes. 4. Styreleder Vidar Ullenrød, samt styremedlemmer Erik Bjune og Hilde Hoff Håkonsen velges for perioden 2024-2026. 1.vara Olaf Brastad gjenvelges for perioden 2024-2026.
03.12.2024	1. Fylkesutvalget gir sin tilslutning til fremlagt budsjett og økonomiplan. 2. Innkalling til representantskapsmøte og eiermøte tas til orientering.
10.06.2025	1. Innkalling til representantskapsmøte og eiermøte tas til orientering. 2. Fylkesutvalget gir sin tilslutning til fremlagt årsrapport og årsregnskap for 2024, samt forslag til justert driftsbudsjett for 2025. 3. Fylkesutvalget gir sin tilslutning til valgkomiteens forslag til nye styrerepresentanter for perioden 2025–2027.
02.12.2025	1. Innkalling til representantskapsmøte og eiermøte tas til orientering. 2. Justert drifts- og investeringsbudsjett 2025, drifts- og investeringsbudsjett 2026 og økonomiplan 2026-2029 tas til orientering. 3. Vestfold fylkeskommune ber om at det legges til rette for et styrket strategisk samarbeid mellom eierne og Vestfoldmuseene IKS, herunder gjennom økt eierinvolvering i det videre strategiarbeidet. 4. Vestfold fylkeskommune ber om at Vestfoldmuseene IKS utarbeider og legger frem realistiske planer for kostnadsreduksjon, inkludert en gjennomgang av driftsavtaler og øvrige utgiftsnivåer.

Tabell 5 Vedtak i fylkesutvalget 2024-2025 angående representantskapsmøter i Vestfoldmuseene

I desember 2025 vedtar fylkesutvalget to punkter om henholdsvis styrket strategisk samarbeid mellom eierne og Vestfoldmuseene IKS og et punkt om planer for kostnadsreduksjon. Dette finner vi igjen i protokollen fra representantskapsmøte 12. desember 2025 (vår utheving):

- Sak 12.25 Strategi:

  Strategi 2026-2029 vedtas. **Fylkeskommunen ber om at det legges til rette for et styrket strategisk samarbeid mellom eierne og Vestfoldmuseene IKS, herunder gjennom økt eierinvolvering i det videre strategiarbeidet. Det blir nærmere dialog om hvordan denne prosessen skal være.**

- Sak 14.25 Drifts- og investeringsbudsjett 2026:

  Ordinært drifts- og investeringsbudsjett 2026 vedtas. **Det bes om fortsatt oppmerksomhet på effektiv drift og kostnadsreduserende tiltak.** Premiefondet vurderes fortløpende gjennom året.

- Sak 15.25 Økonomiplan 2026-2029:

  Økonomiplan 2026-2029 vedtas. **Representantskapet ber om at museet utarbeider og legger frem realistiske planer for kostnadsreduksjon, inkludert en gjennomgang av driftsavtaler og øvrige utgiftsnivåer, og hvordan museet kan øke inntekter.**

3.6.1. Strategi

Når det gjelder styrket strategisk samarbeid, så oppgir rådgiver Kulturarv at det ikke er avklart per mars 2026 hvordan dette skal følges opp. Rådgiveren viser også til forpliktelsen om armlengdes avstand, jamfør Museumsmeldingen.[11] Seksjonsleder kulturarv sier det arbeides med å avklare lovlig handlingsrom for eierstyring.

Fylkeskommunen har i sin eierskapsmelding tatt inn et prinsipp om at fylkeskommunen fastsetter langsiktige mål for virksomhetene, som styret er ansvarlig for å realisere. Fylkeskommunens mål og strategier for virksomheter de eier, vil komme til uttrykk gjennom vedtekter, selskapsavtale og eventuelle strategidokumenter.

Selskapsavtalens § 5 handler om samarbeidsavtaler og strategi- og handlingsplaner. Her står det at:

> *Selskapet skal utarbeide strategiplaner og handlingsplaner hvor det fremgår hvordan de enkelte enhetene selskapene har driftsansvar for skal drives og videreutvikles. Disse planene skal utarbeides i dialog med deltakerkommunene, og legges frem for uttalelser i kommunene, før de behandles av styret i selskapet og vedtas av representantskapet. Selskapet vil forsøke å etterkomme uttalelser fra deltakerkommunene til planene så langt det er mulig, og disse ikke strider med de overordnede hensyn som selskapet skal ivareta.*

Videre står det i § 7 om representantskapet at de behandler selskapets strategi. I 2024 og 2025 er strategi for de neste årene behandlet i representantskapets møte i desember.[12] Av saksframlegget framgår det at det er styret som legger fram strategien til beslutning i representantskapet.

---

[11] Prinsippet om armlengds avstand er blitt omtalt som kulturpolitikkens grunnlov og peikar grunnleggjande sett på den oppfatninga at kunsten må vere fri. Armlengdsprinsippet representerer dermed idealet om kunstnarisk fridom. Prinsippet har samanheng med at demokratiske statar har behov for å hindre at staten som maktorgan utøver press, sensurerer eller skeivfordeler ressursar til kunstnarar. På denne måten dreier prinsippet seg òg om å sikre ytringsfridom og eit mangfald av kulturytringar. Armlengdsprinsippet handlar ikkje berre om å sikre ein nødvendig avstand til politiske interesser. Det handlar òg om å sørgje for at organiserte interesser ikkje påverkar utøving av det frie kunst- og kulturfaglege skjønnet. Meld. St. 8 (2018-2019) *Kulturens kraft – kulturpolitikk for framtida*, s. 91-92

[12] Sak 12.24 Strategi 2025-2028 og Sak 12.25 Strategi 2026-2029

Prosessen består blant annet av et felles strategiseminar for museets styre og ledergruppe, og både ansatte og eiere har gitt innspill. [13]

Strategidokumentet er bygd opp med en beskrivelse av samfunnsoppdraget, visjon, kjerneverdier, bærekraft og mål og ambisjoner. For hvert mål er det redegjort for ambisjoner i perioden og tiltak for det kommende året. Vi har undersøkt strategi 2026-2029, og for alle lokasjoner som Vestfoldmuseene har driftsansvar for, så er det redegjort for konkrete tiltak i 2026.

3.6.2. Kostnadsreduksjon

Kostnadsreduksjon er et tilbakevendende tema i representantskapsmøtene. I sak 05.24 vedtok representantskapet følgende:

> *Representantskapet ønsker å se at selskapet tilpasser seg kommunenes situasjon mht inntekter og kostnader. På neste representantskapsmøte er det ønskelig med en plan for å øke inntekter og redusere kostnader.*

I sak 15.25 står det følgende om handlingsrom 2026-2029:

> *Vestfoldmuseets[14] eiere ba i representantskapsmøte 17.12.2021 om en konkret plan for hvordan selskapet kan redusere sine kostnader og eventuelt øke sine egeninntekter. Dette resulterte i dokumentet Handlingsrom 2023. På representantskapsmøte 14.06.2024 ble det ytret ønske om en revisjon av dokumentet, og plan for å redusere kostnader og øke inntekter tas heretter inn i den årlige fire-årsplanen for økonomi.*

I saken er det pekt på lønns- og personalkostnader, innkjøp/anskaffelser og annet som områder for kostnadsreduksjon. Øke antall betalende besøkende og ny finansieringsmodell for næringslivsarkiver er vurdert som områder for økte inntekter.

3.7. Revisors vurdering

Vestfold fylkeskommune og Vestfoldmuseene IKS ser i hovedsak ut til å ha fulgt opp føringene i eierskapsmeldingen om informasjon mellom selskap og eier, men det er også enkelte forhold som ikke er fullt ut er i tråd med fylkeskommunens eierskapsmelding.

Når det gjelder representasjon i representantskapet, er kravet at fylkeskommunen skal møte med den representanten eller en av de to vararepresentantene som er valgt av fylkestinget. Gjennomgangen viser at Ellen Eriksen, som er valgt representant, har deltatt på alle representantskapsmøtene i 2024 og 2025. Fylkeskommunen har også leder i representantskapet, og dette valget ble gjort på representantskapsmøte i desember 2023. Dette er i tråd med selskapsavtalen om at representantskapet selv velger sin leder og nestleder.

[13] Sak 12.25 Strategi 2026-2029
[14] Omtalen gjelder Vestfoldmuseene IKS

Vestfoldmuseene har sendt innkalling til representantskapsmøtene i 2024 og 2025 minst seks uker før møtene. Praksis er derfor i tråd med eierskapsmeldingens føring om seks ukers frist. Samtidig er innkallingsfristen ikke formalisert i selskapsavtalen, og da er det i prinsippet lovens krav på 4 ukers innkallingsfrist som binder selskapet.

Fylkesutvalget har også behandlet innkallingene i forkant av alle representantskapsmøtene i 2024 og 2025. Dette er i tråd med kriteriet om politisk behandling før møtene. Vi ser også at fylkesutvalgets vedtak følges opp i representantskapsmøtene. Det framgår at enkelte saker er ettersendt, og det gjelder særlig justert budsjett til junimøtene hvor tallgrunnlaget hentes ut fra regnskapet omtrent samme tidspunkt som innkallingen sendes. Hvis denne praksis skal endres, så vil justert budsjett være basert på et mindre oppdatert regnskapsgrunnlag (for eksempel per 1. kvartal).

Sakene til fylkesutvalget er forberedt av saksbehandleren som har ansvar for å følge opp eierstyringen av Vestfoldmuseene IKS.

Fylkesutvalget vedtok i forkant av representantskapsmøtet i desember 2025 å legge til rette for et styrket strategisk samarbeid mellom eierne og Vestfoldmuseene IKS, inkludert økt eierinvolvering i det videre strategiarbeidet. Vår vurdering er at dette vedtaket står i kontrast til det som vanligvis er rammene for eierstyring. Ifølge selskapsavtalen for Vestfoldmuseene IKS er det selskapet selv som skal utarbeide selskapets strategi- og handlingsplaner, som deretter vedtas av representantskapet i desember hvert år.

KS anbefaler at det kan være hensiktsmessig for eier å utarbeide supplerende styringsdokumenter utover eierskapsmelding og selskapsavtale. Fylkeskommunens egen eierskapsmelding understreker også at fylkets mål og strategier bør komme til uttrykk gjennom egne strategidokumenter. For å sikre klarere eierstyring, bør fylkeskommunen i stedet for å samhandle med selskapet om strategi, utarbeide en egen eierstrategi for Vestfoldmuseene IKS – enten alene eller i samarbeid med de øvrige eierne. Dette vil gi et tydeligere rammeverk for samhandlingen uten å overstyre selskapets eget ansvar for strategiutvikling.

Det gjennomføres regelmessige eiermøter mellom Vestfoldmuseene og eierne. I 2024 og 2025 er det avholdt eiermøter i tilknytning til alle representantskapsmøtene. Kravet om referat fra eiermøtene er bare delvis oppfylt. Vestfoldmuseene opplyser at det skrives referat dersom det er konkrete bestillinger eller andre forhold det er viktig å dokumentere. Ellers er referatet i praksis det samme som presentasjonen eller en kort omtale i protokollen fra representantskapet. Vår vurdering at det skjer en viss dokumentasjon, men den er ikke systematisk og ser ikke ut til å være lik fra møte til møte. Det kunne det med fordel ha vært.

4. Anskaffelser

Problemstilling 2: Har Vestfoldmuseene fungerende tiltak for å sikre etterlevelse av reglene om offentlige anskaffelser?

Til denne problemstillingen har vi utledet følgende revisjonskriterier:

Vestfoldmuseene IKS skal:

- **sørge for at ansvar og roller på innkjøpsområde er tydelig definert**
- **ha rutiner for å sikre at innkjøp skjer i samsvar med reglene om offentlige anskaffelser**

4.1. Rutiner for innkjøp

Vestfoldmusene (VFM) har en egen rutinebeskrivelse for innkjøp. Den ble godkjent av ledergruppen 29. mars 2022. Rutinen gjelder alle vare- og tjenestekjøp som foretas av Vestfoldmuseene og med en anslått verdi som er lik eller oversiger 100 000 kroner eksklusive mva[15].

Det står følgende om målsetting:

> *Målsettingen for rutinen er å etablere et godt system som sikrer at Vestfoldmuseene opptrer helhetlig og profesjonelt, samt gjennomfører korrekte anskaffelser. Strategien og retningslinjene skal bidra til økt bevissthet for området offentlige anskaffelser slik at det blir enklere for ansatte å vite hvordan de skal gå fram.*
>
> *Når det gjelder alle innkjøp tar man utgangspunkt i tre mål:*
>
> *1. Optimale anskaffelser*
> *VFM skal anskaffe varer og tjenester av riktig kvalitet til best mulig pris, og som dekker definerte og prioriterte behov.*
>
> *2. Etterlevelse av regelverket*
> *VFM skal gjennomføre anskaffelser i samsvar med regelverket for offentlige anskaffelser.*
>
> *3. Effektiv ressursbruk*
> *VFM skal gjennomføre anskaffelsesprosedyrene med ryddighet og profesjonalitet.*

[15] Rutinen er basert på dagens lov om offentlige anskaffelser, hvor innslagspunktet for at anskaffelsesregelverket gjelder er 100 000,- kroner. Stortinget vedtok 12. februar 2026 flere endringer i anskaffelsesloven, blant annet at innslagspunktet øker til 500 000,- kroner.

4.1.1. Ansvar og roller

Både styreleder og direktør peker på at styret har hatt fokus på at reglene om offentlig anskaffelser skal følges. Senest i styremøte i september 2025 fikk styret presentert strategi, retningslinjer og status for anskaffelser.

I rutinebeskrivelsen for innkjøp er to roller omtalt:

1. Innkjøpsansvarlig
2. Ansvarlig for anskaffelsen

Innkjøpsansvarlig

Vestfoldmuseene har en 50 prosent stilling som innkjøpsansvarlig. Både direktør, avdelingsdirektør fellestjenester og innkjøpsansvarlig opplyser at funksjonen ble opprettet som en oppfølging av forbedringspunkter fra selskapskontrollen i 2019.[16] Innkjøpsansvarlig håndterer større anbud, bistår ansvarlig for anskaffelsen i prosessene og bruker ekstern bistand ved behov.

På anskaffelser over nasjonal terskelverdi bruker selskapet Inventura,[17] som de har rammeavtale med, som rådgiver. I regnskapet for 2025 var det brukt 824 685,- på dette. I kommentar til justert budsjett for 2025 sto det at *Konsulenter øker pga. behov for hjelp til store anbud og innkjøpsavtaler.*[18] I økonomiplanen er kostnader til dette satt ned i 2027-2029, ettersom det er satt av mer enn normalt til konsulenthjelp for innkjøpsavtaler og anbud i 2026.[19]

Ansvarlig for anskaffelsen

Den som er ansvarlig for anskaffelsen, er den som har behov for en anskaffelse og som skal kjøpe inn. Den ansvarlige har blant annet ansvar for innholdet i mandat for anskaffelsen, å utarbeide kravspesifikasjon og å delta i arbeidet med konkurransegrunnlaget, vurdering og valg av tilbud og avtaleinngåelse sammen med innkjøpsansvarlig.

Innkjøpsansvarlig oppgir at det er fagmiljøene som utarbeider kravspesifikasjoner og beskriver behovet, mens innkjøpsansvarlig gir veiledning og utformer konkurransegrunnlag. Det er de fagansvarlige som kjenner behovet best. Denne rollefordelingen bekreftes også av avdelingsdirektør Fellestjenester.

Delegasjonsreglement

Delegasjonsreglementet viser en overordnet struktur for hvem som kan beslutte og godkjenne innkjøp. Direktør har myndighet til å signere avtaler og kontrakter med samarbeidspartnere og leverandører innenfor godkjent budsjett, og kan delegere fullmakter videre til avdelingsdirektører. Avdelingsdirektørene har fullmakt til å inngå innkjøp og avtaler innenfor godkjent budsjett for eget

[16] Vestfold kommunerevisjon – Selskapskontroll Vestfoldmuseene IKS – Vestfold fylkeskommune 2019
[17] https://www.inventura.no/
[18] Sak 13.25 Justert drifts- og investeringsprosjekt 2025 til representantskapet
[19] Sak 15.25 Økonomiplan 2026-2029 til representantskapet

område, med varslingsplikt over 500 000 kroner. Avdelingsdirektør Fellestjenester utdyper at varslingsplikten i praksis betyr dialog med direktør om anskaffelser på over 500 000,-. Teamansvarlige og fagansvarlige kan gjøre innkjøp innenfor godkjent delegert budsjett i samråd med avdelingsdirektør.

4.1.2. Prosessen for anskaffelse

Rutinen for innkjøp beskriver anskaffelsesprosessen i seks trinn, se nedenfor. I tillegg angir den at alle dokumenter, e-poster og samtaler i en anskaffelsesprosess skal dokumenteres skriftlig og arkiveres. Innholdet i trinnene er som følger:

1. ***Mandat***
   Det skal utarbeides et mandat hvor det blant annet klart framgår anskaffelsens formål, budsjett og hvem som har mandat til å igangsette anskaffelsen.

   Ansvaret for mandatets innhold så som formål, budsjett etc ligger hos den som står ansvarlig for anskaffelsen. Innkjøpsansvarlig utformer dokumentet.

2. ***Kravspesifikasjon***
   Det skal utarbeides en kravspesifikasjon hvor behovet klart framgår. I tillegg må dokumentet inneholde en god beskrivelse av hva anskaffelsen skal dekke helt konkret. Mulig(e) løsning(er) skal ikke skisseres, dette er tilbyders jobb. «Det er viktig at du tenker på at du skal "kjøpe handlingsrom". Hold deg på et overordnet nivå når det gjelder krav til løsning og legg energien i å beskrive mål og gevinster, rammer og føringer.»

   Ansvaret for utarbeidelse av en skriftlig kravspesifikasjon ligger hos de(n) som står ansvarlig for anskaffelsen. Innkjøpsansvarlig går gjennom dokumentet og godkjenner før utsendelse.

3. ***Konkurransegrunnlag***
   Det skal utarbeides et konkurransegrunnlag hvor det går fram hva som skal anskaffes og hvordan konkurransen skal gjennomføres. Grunnlaget er beskrivelsen av hvilket formål som skal dekkes og hvilken ytelse det ønskes at leverandørene skal gi et tilbud på.

   «Konkurransegrunnlaget skal spesifisere ytelsen og konkurransevilkårene på en slik måte at leverandørene blir interessert og kan levere inn sine beste løsningsforslag på behovene dine.»

   Innholdet i konkurransegrunnlaget gjøres i samarbeid med den som er ansvarlig for anskaffelsen og innkjøpsansvarlig. Innkjøpsansvarlig er ansvarlig for utformingen selve dokumentet.

4. ***Utlysning/utsendelse av konkurranse***
   Konkurransen kunngjøres. Regler for kunngjøring finnes i anskaffelsesforskriften og er blant annet avhengig av anskaffelsens terskelverdi.

   Ansvar for kunngjøring avtales for hvert enkelt anbud.

5. ***Mottak og valg av tilbud***
   Mottatte tilbudene skal vurderes. Ønskes det en forhandling med en eller flere leverandører for å komme nærmere et valg, igangsettes dette i denne del av prosessen. Vinner av konkurransen meddeles.

   Ansvaret ligger hos den som er ansvarlig for anskaffelsen og Innkjøpsansvarlig.

6. ***Avtaleinngåelse***
   Kontrakt skrives og signeres. Som hovedregel benyttes statens standardavtaler og i visse tilfeller avtaler fra Norsk Standard.

   Ansvaret ligger hos den som er ansvarlig for anskaffelsen og Innkjøpsansvarlig.

Vi har fått oversendt eksempler på maler og dokumenter som Vestfoldmuseene bruker i anbudsprosessen. Innkjøpsansvarlig oppgir at disse er hentet fra anskaffelser.no. Vi har blant annet sett eksempel på kravspesifikasjon/oppdragsbeskrivelse, konkurransegrunnlag med vedlegg, anskaffelsesprotokoll og kontrakt. I tillegg har de egne innkjøpsbetingelser som blant annet inneholder krav til utførelse, dokumentasjon, varsling, håndtering av forsinkelse og mangler, bruk av underleverandører, lønns- og arbeidsvilkår, og etikk og miljø.

Avdelingsdirektør Fellestjenester opplyser at ansatte får opplæring, og at anskaffelser inngår i introduksjonsprogrammet ved nyansettelser. Innkjøpsansvarlig opplever det er et forbedringspotensial for å gjøre rutinen for innkjøp enda bedre kjent i organisasjonen.

4.1.3. Rammeavtaler

Vestfoldmuseene har, i likhet med eierne, mulighet til å delta i rammeavtaler hvor konkurransen gjennomføres av Vestfold Offentlige Innkjøpssamarbeid (VOIS). Innkjøpsansvarlig sier at de deltar i så mange VOIS-avtaler som mulig. Eksempler på rammeavtaler er leker, spill og formingsmateriell, mobiltelefoner, kontormøbler, kopimaskiner, kontorrekvisita, strøm og diverse matgrupper.

Vestfoldmuseene har også rammeavtaler i egen regi. Eksempel på dette er grafiske tjenester og catering. Når denne revisjonen gjennomføres er selskapet i en prosess med å anskaffe rammeavtale for vektertjenester, tekniske serviceoppdrag og alarmutstyr og en annen om medieovervåkning.

Avdelingsdirektør Fellestjenester oppgir at KulturIT[20] gjennomfører anskaffelser av rammeavtaler knyttet til IKT. Eksempler på slike rammeavtaler som vi fant på Doffin[21] er rammeavtale lisenser og rammeavtale IT utstyr.

Innkjøpsansvarlig holder oversikt over innkjøp og rammeavtaler løpende i eget arbeidsdokument. Bildet under viser hvordan dashbordet ser ut. Det viser antall pågående anskaffelsesprosesser og antall rammeavtaler via VOIS. I tillegg kan man finne rammeavtaler i regi av Vestfoldmuseene selv. Dokumentet gir i tillegg til pågående anskaffelser, også oversikt over avsluttede, avlyste og de som kø (skal startes opp). For hver anskaffelse er det informasjon om saksnummer, navn, status, progresjon, enhet, avtaletype (anbud eller rammeavtale), tjeneste, kontaktperson, anbudsprotokoll, om saken er arkivert, verdi og frist for anbud.

Figur 2 Dashbord oversikt over anbud per 9. mars. Kilde: Vestfoldmuseene IKS

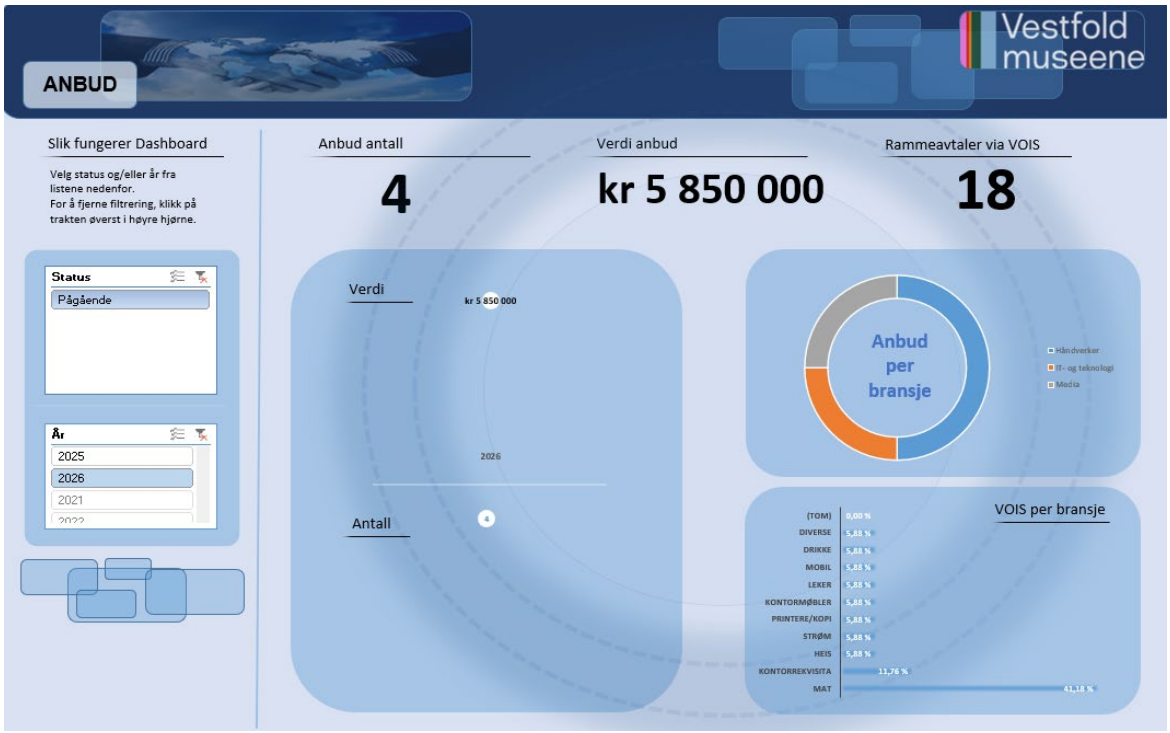

4.2. Etterlevelse

Vi har gjort en enkel stikkprøvekontroll på om Vestfoldmuseene følger reglene om offentlige anskaffelser og egne rutiner. Vi tok ut et utvalg fra regnskapet 2025 på fem leverandører hvor det var brukt mer enn 100 000,- kroner. For å utelukke rammeavtaler fra utvalget tok vi kun leverandører som hadde under 5 transaksjoner. For hver anskaffelse ba vi om tilbakemelding på om det er gjennomført konkurranse. Hvis ja, så ba vi om dokumentasjon på dette. Hvis nei, så ba

[20] KulturIT er et IT-selskap av og forkultursektoren som utvikler felles digitale løsninger til museer og andre kulturarvinstitusjoner, og som er sektorens interne IT-avdeling. KulturIT eies av museene selv, og Vestfoldmuseene IKT er en av eierne.
[21] Database for offentlige anskaffelser

vi om en begrunnelse. Resultatet er oppsummert i tabellen under. Det er gitt en kort beskrivelse av de tre konkurransene som er gjennomført under tabellen.

Leverandør	Drift/ Investering	Holdt konkurranse?	Dokumentasjon	Begrunnelse
Avarn Security Teknikk Sør AS	Investering	Nei	-	Innkjøpet er gjort hos leverandør som allerede har ansvar for sikkerhet- og vektertjeneste. Ny rammeavtale for vekter-tjenester er i prosess (anbud 202503), og ligger ute på Mercell med frist 20. mai.
Avility AS	Investering	Ja Anbud 202401 Lydutstyr Hvalfangstmuseet	Kravspesifikasjon Konkurransegrunnlag Anskaffelsesprotokoll Kontrakt	-
Casa Bygg AS	Investering	Ja Anbud 202501 Utbedring av kulisser; Torabodene	Kravspesifikasjon Konkurransegrunnlag Anskaffelsesprotokoll Oppdragsbekreftelse	-
I bygg AS	Drift	Ja Anbud 202505 Konservatorboligen Slottsfjellmuseet	Kravspesifikasjon Konkurransegrunnlag Anskaffelsesprotokoll	-
Ocean Outdoor Norway AS	Drift	Nei	-	Leie av reklameplass til utstillinger på Haugar. Ocean eier disse, og dermed ingen andre leverandører.

Tabell 6 Stikkprøvekontroll anskaffer Vestfoldmuseene IKS

Lydutstyr til Hvalfangstmuseet (202401)
Anskaffelsen gjelder lydutstyr til en lydinstallasjon ved Hvalfangstmuseet. Konkurransegrunnlaget viser at anskaffelsen ble gjennomført etter forskriftens del I.[22] Det var utarbeidet kravspesifikasjon som beskrev mål for leveransen, krav til leveransen, leveringsbetingelser og prisforutsetninger. Det foreligger også anskaffelsesprotokoll, signert avtale om levering, samt konkurransegrunnlag.

Anskaffelsesprotokollen viser at to leverandører leverte tilbud, og at Avility AS ble valgt etter en samlet vurdering av pris og oppdragsforståelse/kvalitet. Protokollen oppgir anslått verdi og kontraktens verdi. Den signerte avtalen inneholder bestemmelser om leveranse, tidsramme, pris, betaling, reklamasjonsrett, mislighold og immaterielle rettigheter.

Protokollen opplyser at to av fire leverandører leverte tilbud, men protokollen navngir bare de to som leverte tilbud. Vi har ikke mottatt mandat, jamfør rutine for innkjøp trinn 1 i prosessen for anskaffelse.

Utbedring av filmkulisser ved Midgard vikingsenter (202501)
Anskaffelsen gjelder ombygging og utbedring av filmkulisser til aktivitetsområde ved Midgard vikingsenter. Konkurransegrunnlaget og kravspesifikasjonen beskriver formål, hva som skal gjøres, ønsket ferdigstillelse og krav til pristilbud. Anskaffelsen er gjennomført etter forskriftens del I.

Anskaffelsesprotokollen viser at fem leverandører ble invitert og at to leverte tilbud. Kun de to leverandørene som leverte tilbud er navngitt. Casa Bygg AS ble valgt etter en samlet vurdering der pris var utslagsgivende. Det er også oversendt oppdragsbekreftelse mellom Vestfoldmuseene og Casa Bygg AS. Denne oppdragsbekreftelsen inneholder bestemmelser om oppdrag, tidsramme, vederlag, endringer, immaterielle rettigheter, taushetsplikt, mislighold og fakturainformasjon.

Vi har ikke mottatt mandat, jamfør rutine for innkjøp trinn 1 i prosessen for anskaffelse.

Snekkertjenester Konservatorboligen (202504)
Anskaffelsen gjelder oppgradering av et fredet/lite gammelt bygg ved Slottsfjellsmuseet. Det foreligger konkurransegrunnlag og kravspesifikasjon som inneholder mål for leveransen, beskrivelse av arbeidet som skal utføres, leveringsbetingelser og krav til pristilbud. Anskaffelsen er gjennomført etter forskriftens del I.

Anskaffelsesprotokollen viser at fire leverandører ble invitert, og at to leverte tilbud. Kun de to leverandørene som leverte tilbud er navngitt. iBygg AS ble valgt etter kriteriene pris og oppstartstidspunkt, hvor pris denne gangen var utslagsgivende.

[22] Anskaffelsesforskriften er delt inn i tre del. Del 1 gjelder alle anskaffelser over kroner 100 000,- eksklusiv mva. Del 2 gjelder anskaffelser under EØS-terskelverdiene og særlige tjenester og del 3 gjelder anskaffelser over EØS-terskelverdiene (fra og med 21. april 2026 er EØS-terskelverdi 2,5 millioner for andre oppdragsgiveres (inkludert kommuner og fylkeskommuner) vare- og tjenestekontrakter

Vi har ikke mottatt mandat, jamfør rutine for innkjøp trinn 1 i prosessen for anskaffelse.

4.3. Revisors vurdering

Vestfoldmuseene har fungerende tiltak for å sikre etterlevelse av reglene om offentlige anskaffelser.

Selskapet har en skriftlig rutinebeskrivelse for innkjøp som ble vedtatt i 2022. Rutinen beskriver anskaffelsesprosessen fra behov oppstår til avtale inngås, og angir ansvar, dokumentasjonskrav og arkivering. Vestfoldmuseene benytter også maler og dokumenter hentet fra anskaffelser.no og som er tilpasset eget behov. Ved anskaffelser over nasjonal terskelverdi brukes ekstern anskaffelsesfaglig bistand gjennom rammeavtale med Inventura. Deltakelse i rammeavtaler gjennom VOIS og KulturIT bidrar også til å redusere risikoen for feil og sikre mer profesjonelle prosesser. Innkjøpsansvarlig har etablert et eget dokument for å ha oversikt over alle anbud og rammeavtaler. Det ser ut til at rammeavtaler inngått av KulturIT ikke er inkludert i denne oversikten, og det kunne de med fordel ha vært.

Når det gjelder roller og ansvar, så har selskapet en egen innkjøpsansvarlig i 50 prosent stilling. Denne rollen ser ut til å være godt kjent i organisasjonen. Rutinebeskrivelsen for innkjøp angir en tydelig rollefordeling mellom innkjøpsansvarlig og ansvarlig for anskaffelsen, som bekreftes i intervjuene. Det framgår videre av delegasjonsreglementet hvem som har fullmakt til å inngå innkjøp og avtaler, og hvordan større anskaffelser skal forankres i ledelsen. Styret har også hatt oppmerksomhet på området. Samlet sett mener vi at Vestfoldmuseene har etablert en hensiktsmessig og forholdsvis tydelig struktur for ansvar, roller og fullmakter på anskaffelsesområdet.

Stikkprøvekontrollen viser at rutinene i hovedsak brukes i praksis. I tre av de fem kontrollerte anskaffelsene var det gjennomført konkurranse og fremlagt sentral dokumentasjon som kravspesifikasjon, konkurransegrunnlag og anskaffelsesprotokoll. Hvis vi skal peke på to områder for forbedring, så er det at mandat (trinn 1 i rutinen for innkjøp) mangler og at protokollen skal inneholde alle leverandørene som er forespurt (ikke bare de som har gitt tilbud).

For de to anskaffelsene hvor det ikke var gjennomført konkurranse, så framstår begrunnelsene som forståelige. Den ene er knyttet til leie av reklameplass hvor leverandøren har eksklusiv råderett, og den andre gjaldt kjøp fra eksisterende sikkerhetsleverandør i påvente av ny rammeavtale.

Samlet sett har Vestfoldmuseene kommet vesentlig lengre i arbeidet med offentlige anskaffelser etter selskapskontrollen i 2019. Det er etablert både innkjøpsansvarlig, rutiner, malverk og støttestrukturer som fremstår som egnet til å sikre etterlevelse av reglene om offentlige anskaffelser.

5. Kontraktsoppfølging

Problemstilling 3: Har Vestfoldmuseene fungerende tiltak for kontraktsoppfølging?

Til denne problemstillingen har vi utledet følgende revisjonskriterier:

Vestfoldmuseene IKS:

- **bør ha avklart hvem som har ansvaret for å følge opp inngåtte kontrakter**
- **kontrollere at kontraktsvilkår oppfylles**
- **ha rutiner for å kontrollere at lønns- og arbeidsvilkår overholdes**

5.1. Ansvar og organisering av kontraktsoppfølging

Vestfoldmuseene har flere typer avtaler som må følges opp. Dette gjelder blant annet innkjøpskontrakter, rammeavtaler, leie- og samarbeidsavtaler, avtaler knyttet til bygg og eiendom, og driftskontrakter.

Delegasjonsreglementet med tilhørende matrise beskriver generelt ansvar og myndighet i organisasjonen. Direktør og avdelingsdirektører har fullmakter til å inngå avtaler og anvise kostnader innenfor vedtatte rammer. Teamansvarlig[23] kan også gjøre innkjøp og inngå avtaler med økonomiske forpliktelser innenfor godkjent delegert budsjett i samråd med avdelingsdirektør. Det står ikke noe om kontraktsoppfølging i delegasjonsreglementet.

Rutinebeskrivelsen for innkjøp avsluttes med trinn 6 – avtaleinngåelse. Under punktet står det:

> *Kontrakt skriver og signeres. Som hovedregel benyttes statens standardavtaler og i visse tilfeller avtaler fra Norsk Standard.*
>
> *Ansvaret ligger hos den som er ansvarlig for anskaffelsen og innkjøpsansvarlig.*

Avdelingsdirektør Fellestjenester oppgir at oppfølging av inngåtte kontrakter i hovedsak ligger til de ulike lederne innenfor sine fag- og ansvarsområder, mens samarbeidsavtaler med eierne følges opp av administrasjonen.

Direktør sier det har blitt drøftet å etablere en samlet oversikt over alle avtaler med hvem som er ansvarlig og når de skal følges opp.

[23] Rapporterer til avdelingsdirektør

5.2. Kontroll av kontraktsvilkår

5.2.1. Oppfølging av innkjøpskontrakter og rammeavtaler

Innkjøpsansvarlig oppgir at ved enkle anskaffelser kontroller ansvarlig for innkjøpet at leveransen skjer innenfor frist og er i tråd med bestillingen.

Rammeavtaler som er inngått via VOIS[24], er det innkjøpssamarbeidet som følger opp. Vestfoldmuseene følger opp rammeavtalene som de selv har inngått. Det finnes ikke noe helhetlig digitalt system for dette, så oppfølgingen må skje hos den enkelte leverandørs netthandelsløsning. Innkjøpsansvarlig sier de har fått beskjed om det nye ERP-systemet[25] skal ha en løsning som kan brukes, men dette er foreløpig ikke tatt i bruk.

5.2.2. Oppfølging av leie-, utlåns- og samarbeidsavtaler

Vestfoldmuseene har et omfattende avtaleverk knyttet til samarbeid med eiere, kommuner, historielag, private aktører og andre institusjoner.

Samarbeidsavtale med eierne av selskapet

Vestfoldmuseene har samarbeidsavtaler med alle eierne. Samarbeidsavtalene følger den samme strukturen med

- formål
- drift/eierskap
- samlinger
- økonomiske forhold
- arbeidsgiverforhold
- samarbeid og eierskapsoppfølging
- avtalens varighet
- forutsetninger

Forskjellene mellom avtalene gjelder hvilken virksomhet avtalen gjelder for, samt eierskap til bygg og samlinger. Som nevnt i innledningskapittelet eier ikke Vestfoldmuseene lokaler og samlinger selv, og det som eies av eierkommunene er regulert i disse samarbeidsavtalene.

Avtalene er i hovedsak underskrevet i årene 2020-2024, og er signert av ordfører i kommunen og styreleder i Vestfoldmuseene. I juni 2024 behandlet hovedutvalg for inkludering, idrett og kultur oppdatert samarbeidsavtale mellom Vestfold fylkeskommune og Vestfoldmuseene IKS.[26] Utvalget

[24] Vestfold Offentlige Innkjøpssamarbeid
[25] Vestfold fylkeskommune innførte Xledger fra 1.1.2024. Siden Vestfoldmuseene bruker samme system som fylkeskommunen, så har de også tatt i bruk Xledger.
[26] Sak 59/24

vedtok at *oppdatert samarbeidsavtale mellom Vestfold fylkeskommune og Vestfoldmuseene IKS tas til orientering.*

Vi har fått oversendt en usignert versjon av denne avtalen fra 2024. Den siste signerte versjonen av samarbeidsavtale mellom Vestfoldmuseene og fylkeskommunen som vi har fått oversendt, er fra 2021. Den avtalen var mellom Vestfoldmuseene og Vestfold og Telemark fylkeskommune.

Siste vedtak vi finner om samarbeidsavtale er i fylkestingssak 1/25. Punkt 2 og 4 i vedtaket er som følger:

- *2. Oppdatert samarbeidsavtale med Vestfoldmuseene IKS godkjennes med følgende endring:*
  - *Vestfold fylkeskommune eier Gumserød gård i Stavern, etter overdragelse fra stiftelsen Vestfold fylkesmuseum. Vestfoldmuseene IKS vil også disponere/låne denne eiendom. Forvaltning og drift av eiendommen, herunder bygninger og gjenstander, er Vestfoldmuseene IKS sitt ansvar.*
  - *Økonomisk ansvar for vedlikehold, oppussing og påkostninger er Vestfold fylkeskommune sitt ansvar.*
  - *Vestfoldmuseene IKS har også ansvar for formidlingstilbud på gården og i hovedhuset. Det skal legges til rette for at Gumserød gård fortsatt er en besøksgård med formidlingstilbud.*

- *4. Samarbeidsavtalen legges frem til orientering for representantskapet i Vestfoldmuseene IKS.*

Vi har ikke fått oversendt noen oppdatert samarbeidsavtale etter dette vedtaket. Vi har og kontrollert protokollen fra representantskapsmøtene i Vestfoldmuseene i 2025, og i begge møtene var det ingen saker under eventuelt om dette.[27]

Avdelingsdirektør fellestjenester oppgir at avtalen med fylkeskommunen er under revisjon, og at den har blitt forsinket fra fylkes side. Vestfoldmuseene forholder seg til den gamle avtalen inntil en ny er på plass.

Oppfølging av samarbeidsavtalen
Samarbeidsavtalene angir at det skal avholdes årlige dialogmøter mellom Vestfoldmuseene IKS og den enkelte eier om samarbeidet etter samarbeidsavtalen. Det gjennomføres to dialogmøter per år:

[27] Sak 08/25 og 17/25

1. Digitalt møte vår
   Her møter direktør og avdelingsdirektør Fellestjenester fra Vestfoldmuseene

2. Fysisk møte høst
   Her deltar hele ledergruppen fra Vestfoldmuseene

Gjennom intervjuene beskrives dialogmøtene som en arena hvor punkter fra forrige møte følges opp, og Vestfoldmuseene orienterer eierne om hva som har skjedd og hva som skal skje. Direktør sier at de gjerne skulle hatt mer dialog i disse møtene, og mindre enveiskommunikasjon fra selskapet. Fra fylkeskommunen deltar rådgiver og seksjonsleder på Kulturarv på disse møtene. Hvis det er saker som gjelder bygg/eiendom, så deltar også seksjon Eiendom i møtene.

I tillegg til dialogmøtene har fylkeskommunen og Vestfoldmusene månedlige driftsmøter om eiendommene som fylkeskommunen eier og som Vestfoldmuseene drifter. Dette ble etablert fra 1.1.2025, etter at Eiendom tok over driftsansvaret for disse byggene fra Kulturarv i fylkeskommunen. Fra fylkeskommunen er det hovedsakelig rådgivere på Eiendom og Kulturarv som deltar, mens fra selskapet deltar avdelingsdirektør Fellestjenester og Driftsansvarlig. Andre deltar ved behov. Rådgiver på Eiendom sier at møtene brukes å presentere planlagte tiltak og prosjekter, samordne tiltak med Vestfoldmuseenes aktivitet og at Vestfoldmuseene melder inn behov på bygningsmassen. Han sier også at det finnes ansvarsmatriser for hvert bygg, og avtaler som regulerer utgiftene. Vi har sett eksempler på disse dokumentene for Gumserød gård fra 2. mai. Både rådgiver Eiendom i fylkeskommunen og direktør i Vestfoldmuseene sier at samarbeidet fungerer bra.

Noen av lokasjonene har ekstra samarbeidsmøter, som Haugar kunstmuseum og Hinderveien (arkivet). Både seksjonsleder og rådgiver Kulturarv i fylkeskommunen, samt direktør og avdelingsdirektør Fellestjenester i Vestfoldmusene beskriver at dialogen rundt Midgard har vært krevende i flere år. Seksjonsleder for kulturarv oppgir at det et etablert jevnlige dialogmøter om Midgard fire ganger i året (to om våren og to om høsten). Begrunnelsen for å etablere dialogmøtene er å bedre kommunikasjonen, sikre bedre rolleavklaring og å bedre samarbeidet. Seksjonslederen peker på at fylkeskommunen har mange roller knyttet til Midgard, som kulturminnemyndighet, største eier i Vestfoldmuseene og eier av bygningsmassen, og det er involverte fra både Kulturarv og Eiendom. Rådgiver Kulturarv oppgir også at det er mange involverte aktører, overlappende aktivitet mellom fylket og Vestfoldmuseene og behov for bedre samkjøring mellom forvaltning og drift. Både de ansatte i Kulturarv og direktør i Vestfoldmuseene mener at hyppigere dialog har gjort kommunikasjonen og samarbeidet rundt Midgard bedre.

Andre avtaler
Vestfoldmuseene har også en rekke andre avtaler, som samarbeidsavtaler med historielag som eier samlinger eller med venneforeningen som gjør en innsats på ulike lokasjoner. Selskapet har også leieavtaler med andre aktører enn eierne, for eksempel Speira som eier lokalene til Aluminiumsmuseet.

Avdelingsdirektør Fellestjenester sier at avtaler tas opp til vurdering etter behov, for eksempel ved endret bruk, og at det stort sett Vestfoldmuseene som tar initiativ til endringer i avtaler.

5.2.3. Oppfølging av avtaler med kommersielle aktører

Vi har sett nærmere på oppfølging av to avtaler med kommersielle aktører; Midgardsblot og Gumserød gård.

Midgardsblot

Vestfoldmuseene har hatt en samarbeidsavtaleavtale med YME Drift AS om Midgardsblot. Midgardsblot er en musikkfestival som arrangeres ved Midgard vikingsenter i august hvert år. Avtalen regulerer blant annet leie, ansvar, aktiviteter, akkrediteringer, gjennomføring og markeds- og kommunikasjonsplaner.

De siste årene har det vært avtalt at festivalen betaler 30 000,- kroner i leie for område ved Midgard. Direktør sier at forventet kompensasjon ikke alltid har blitt mottatt, og leien for 2023 og 2025 ble først innbetalt i 2026.

I 2024 ble leie ettergitt etter forespørsel fra Vestfold fylkeskommune og Horten kommune.

Gumserød gård – forpaktningsavtale

Gumserød gård er en kulturhistorisk kystgård i Larvik som tidligere var eid av Stiftelsen Vestfold fylkesmuseum, og som ble overtatt av Vestfold fylkeskommune i 2025 (se mer i kapittel 7). Gården har ikke vært drevet som et ordinært åpent museum, men som et gårdsbruk med enkelte kulturformidlingsaktiviteter, blant annet knyttet til Den kulturelle skolesekken. Stiftelsen Vestfold fylkesmuseum har i flere år jobbet med å avvikle stiftelsen, og fikk godkjenning for dette av Lotteri- og stiftelsestilsynet tidlig i 2023.[28]

I 2021 ble det inngått en forpaktningsavtale mellom Stiftelsen Vestfold fylkesmuseum og Brunla Ridesenter AS, med oppstart fra 1. januar 2022 og varighet til 31. desember 2031. Avtalen regulerte blant annet forpaktningsavgift, vedlikeholdsansvar, bruk av eiendommen, oppføring av ridehall og stall, og plikt til tilbakeføring ved avtalens utløp. Selv om stiftelsen eide gården og sto som avtalepart, så var det i praksis Vestfoldmuseene som fulgte opp avtalen både økonomisk og praktisk[29].

Forpaktning reguleres av forpaktningslova. Direktør og avdelingsdirektør Kunst og kulturhistorie[30] i Vestfoldmuseene oppgir at de fikk bistand fra advokatfirmaet Tenden og landbrukskontoret i Larvik kommune ved utarbeidelse av avtalen. I punkt 2 i avtalen, står det hva leieobjektet består av. I tillegg til jorda og skogen, er det låve, forpakterbolig, stabbur og potetkjeller. I punkt 5 står det at

[28] 27. februar 2023
[29] Ifølge fylkestingssak 23/23 i Vestfold fylkeskommune ble det inngått en samarbeidsavtale mellom stiftelsen og Vestfoldmuseene om drift og vedlikehold av Gumserød gård når Vestfoldmuseene ble etablert i 2009. Ansvaret for drift og vedlikehold ble lagt til Vestfoldmuseene
[30] Fungerte også som daglig leder i Stiftelsen Vestfold fylkesmuseum

Forpakter har det fulle vedlikeholds- og utskiftingsansvaret for Leieobjektet, inkludert utvendig og innvendig vedlikeholde av bygningene. Det står også at i forbindelse med tiltreden og fratreden av forpaktningsavtalen skal det avholdes skjønn for å dokumentere Leieobjektets tilstand.[31] I punkt 6 får forpakter tillatelse til å oppføre ridehall og stallbygg på gården, gitt nødvendige tillatelser. Slik vi har forstått det, så ble det ikke gjennomført skjønn ved tiltreden. Det blir derfor vanskelig å vurdere i ettertid hvordan tilstanden ved gården var ved inngåelse av avtalen.

Avdelingsdirektør Kunst og kulturhistorie opplyser at oppfølgingen av avtalen i hovedsak ble lagt til direktør i Vestfoldmuseene med støtte fra Fellestjenester. Direktør oppgir at selv om Vestfoldmuseene nå kun hadde ansvar for hovedhuset og hagen rundt, så bidro Vestfoldmuseene blant annet med oppgraderinger og tilrettelegging av låven. Låven manglet ferdigattest etter å ha blitt bygget opp etter brann, så Vestfoldmuseene jobbet med å skaffe ferdigattest, slik at forpakter kunne bruke den. I tillegg ble det hentet inn 700 000,- i private midler for å tilrettelegge låven innvendig for driften på gården. I et notat til fylkestingssak 13/26 om Gumserød gård skriver også Vestfoldmuseene at de har utført forbedringer på forpakterboligen som nye vinduer, vedovn, piperehabilitering, vannmåler og septikanlegg.

Etter hvert blir det utfordringer med betaling av forpaktningsavgift. Økonomiansvarlig oppgir at den første fakturaen med forpaktningsavgift ble sendt i august 2022. Direktør og økonomiansvarlig sier at i 2023 ble deler av forpaktningsavgiften ettergitt, mot at forpakter kjøpte inn maling og malte låven. Økonomiansvarlig oppgir at Vestfoldmuseene IKS skulle motta en faktura for malearbeidet, som skulle motregnes mot de ubetalte fakturaene i regnskapet, men at de aldri mottok en slik faktura. I §6 i forpaktningslova står det at *forpaktningsavgifta må ikkje fastsettast på annan måte enn i pengar.*

I 2024 blir ikke forpaktningsavgiften innbetalt. Kravene ble sendt til inkasso i april 2024, men det førte ikke til innbetaling. Det var uenighet internt i Vestfoldmuseene om det var realistisk å få inn forpaktningsavgiften. Økonomiansvarlig mente at dette uansett ville bli tapsført, men ledelsen var ikke enig i vurderingen. Direktør bekrefter dette, og opplyser at det var mye direkte dialog med forpakter, og direktør trodde hele tiden at betaling ville komme. Avdelingsdirektør Fellestjenester opplyser tilsvarende at Vestfoldmuseene var overbevist om at beløpene ville bli betalt, og at man i ettertid kanskje var for snill. Styreleder sier også at man i ettertid kan se at Vestfoldmuseene var for snill i oppfølgingen. Direktør sier i ettertid at avtalen burde vært sagt opp som følge av mislighold.[32]

Direktør oppgir at siste prat Vestfoldmuseene hadde med forpakter om manglende betaling var 20. februar 2025. Da hadde man gitt opp å få inn forpaktningsavgift, og forpakter ble informert om at fakturene for 2025 ville bli sendt til inkasso. Økonomiansvarlig oppgir at tapsføring ble gjort i juli

[31] Dette er forankret i forpaktningsloven § 11, hvor det står at *det skal haldast skjønn til opplysning om kva tilstand eigedomen er i både når forpaktinga blir tiltrådt og når ho blir fratrådt*

[32] Forpaktningsloven §26 angir at jordeier kan heve forpaktningsavtalen når forpakteren til tross for påkrav ikke har betalt forpaktningsavgiften innen tre måneder etter forfallsdag.

2025 (faktisk tapsføring) og i desember 2025 (avsetning tap på fordringer). For 2024 ble dette gjort i forbindelse med årsoppgjøret.

5.3. Kontroll av lønns- og arbeidsvilkår

5.3.1. Krav til lønns- og arbeidsvilkår i anskaffelser

Som nevnt under delkapittel 4.2.1, så har Vestfoldmuseene generelle innkjøpsbetingelser som gjelder for kjøp av tjenester for Vestfoldmuseene IKS. Delkapittel 3.7 omhandler lønns- og arbeidsforhold:

> *Leverandøren skal påse at forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter overholdes i egen organisasjon og hos eventuelle underleverandører, samt at ansatte i egen organisasjon og eventuelle underleverandører ikke har dårligere lønns- og arbeidsvilkår enn det som følger av gjeldende allmenngjorde tariffavtaler (forskrift om allmenngjøring av tariffavtale for byggeplasser i Norge), jamfør forskrift om informasjons- og påseplikt og innsynsrett i kapittel 2 og 3.*

Vi har fått tilsendt eksempler på dokumenter som brukes i anskaffelsesprosessen, og Vestfoldmuseene har en «Egenerklæring om lønns- og arbeidsvilkår» som leverandørene må fylle ut. I erklæringen bekrefter firmaene blant annet at:

> *Det bekreftes at alle ansatte i vårt firma, innleide arbeidstakere og underleverandører som direkte medvirker til å oppfylle kontrakten, har lønns- og arbeidsvilkår i samsvar med følgende:*
>
> *På områder dekket av forskrift om allmenngjort tariffavtale bekreftes det at lønns- og arbeids vilkår er i samsvar med gjeldende forskrifter;*
>
> *På områder som ikke er dekket av forskrift om allmenngjort tariffavtale, bekreftes det at lønns- og arbeidsvilkår er i henhold til gjeldende landsomfattende tariffavtale for den aktuelle bransje. Med lønns- og arbeidsvilkår menes i denne sammenheng bestemmelser om minste arbeidstid, lønn, herunder overtidstillegg, skift- og turnustillegg og ulempetillegg, og dekning av utgifter til reise, kost og losji, i den grad slike bestemmelser følger av tariffavtalen.*

5.3.2. Kontroll av lønns- og arbeidsvilkår i anskaffelser

I «Egenerklæring om lønns- og arbeidsvilkår» står det videre følgende:

> *Vestfoldmuseene IKS krever i henhold til forskriftens § 5 at leverandører og eventuelle underleverandører som direkte medvirker til å oppfylle kontrakten, på forespørsel i kontraktsperioden kan dokumentere lønns- og arbeidsvilkårene til ansatte og innleide som medvirker til å gjennomføre kontrakten.*

> *Dersom leverandøren ikke oppfyller denne forpliktelsen, har Vestfoldmuseene IKS rett til å holde tilbake deler av kontraktssum, tilsvarende cirka to ganger innsparingen for leverandøren, inntil det er dokumentert at forholdet er brakt i orden. Leverandøren og eventuelle underleverandører skal, på forespørsel, dokumentere lønns- og arbeidsvilkår for personer nevnt i første ledd.*

Avdelingsdirektør Fellestjenester oppgir at det stilles spørsmål til leverandører om oppfyllelse av kontraktskrav omtrent en gang i året. Det er vedkommende som er ansvarlig for anskaffelsen, og dermed kontrakten, som har ansvar for å gjøre dette. Dette er bare en del av ordinære administrative rutiner, og er ikke dokumentert skriftlig.

Avdelingsdirektør Fellestjenester sier også at Vestfoldmuseene har påseplikt på renholdsområdet, og at det skal gjennomføres årlig gjennomgang med renholdsleverandør. Nye rutiner for dette er til godkjenning internt per april 2026. Det har blitt gjennomført vernerunder fra leverandør og Vestfoldmuseene de siste årene, men det er ikke gjennomført lønnssjekk.

5.4. Revisors vurdering

Vestfoldmusene har delvis fungerende tiltak for kontraktsoppfølging.

Ansvaret for å følge opp inngåtte kontrakter er delvis avklart. Det finnes en praktisert hovedregel om at den som inngår eller eier en avtale også følger den opp, og dette er kjent i organisasjonen. Samtidig omtaler verken delegasjonsreglementet eller innkjøpsrutinen kontraktsoppfølging tydelig. Det er derfor en viss risiko for at oppfølgingen blir personavhengig og ulikt gjennomført mellom avdelinger og avtaler.

Vestfoldmuseene har ingen samlet oversikt over hvilke avtaler som finnes, hvem som har oppfølgingsansvaret og når avtalene skal følges opp. Det er heller ingen krav om å ha det, men når det er så mange avtaler med eiere, frivillige lag og organisasjoner og andre, så kan det være fornuftig. Direktør oppgir selv at dette er noe selskapet vurderer å innføre.

Vestfoldmuseene har noen tiltak for å følge opp at kontraktsvilkår blir oppfylt. For enkle innkjøp blir det kontrollert at leveransen kommer til rett tid og samsvarer med bestillingen. Rammeavtaler følges enten av opp av Vestfoldmuseene selv, eller av innkjøpssamarbeidene (VOICE og KulturIT) som selskapet deltar i.

Det er administrasjonen som følger opp samarbeidsavtaler med eierne. Dette virker systematisert med dialogmøter to ganger årlig om innholdet i samarbeidsavtalene. Med fylkeskommunen er det også månedlige driftsmøter på eiendommene fylkeskommunen eier og som Vestfoldmuseene drifter. På noen lokasjoner er det egne møterekker. Når det har vært tidvis krevende dialog om Midgard, ser det ut til at Vestfoldmuseene og fylkeskommunen sammen har satt inn tiltak for å bedre dette. Den siste signerte versjonen av samarbeidsavtale med fylkeskommunen er med

Vestfold og Telemark fylkeskommune, så denne er ikke oppdatert etter at Vestfold ble egen fylkeskommune igjen.

De to avtalene med kommersielle aktører som vi har sett nærmere på, viser at Vestfoldmuseene har hatt utfordringer med å følge opp avtalebrudd. Oppfølgingen av disse avtalene er påvirket av eierinteresser, samarbeidshensyn og lokale forventninger. Når det gjelder Gumserød gård, så forelå det[33] en skriftlig avtale med klare betalingsvilkår, men manglende innbetaling ble ikke fulgt opp raskt og tydelig nok. Oppfølgingen var lenge preget av muntlig dialog og forventning om at saken ville løse seg, heller enn en standardisert oppfølgingsprosess med faste kontrollpunkter og dokumenterte beslutninger. Det var heller ikke gjennomført skjønn ved inngåelse av kontrakten, og deler av forpaktningsavgiften ble ettergitt i 2023 uten at Vestfoldmuseene mottok nødvendig faktura for å gjøre en korrekt motregning i regnskapet. Vår vurdering er at selskapet for slike avtaler trenger tydeligere oppfølgingsrutiner.

Vestfoldmuseene har etablert rutiner og kontraktskrav som skal bidra til å sikre at lønns- og arbeidsvilkår blir overholdt. Selskapet bruker egenerklæring om lønns- og arbeidsvilkår i anskaffelser, og det er tatt inn bestemmelser om rett til å kreve dokumentasjon fra leverandører i kontraktsperioden. Det blir også opplyst at leverandører følges opp med spørsmål om kontraktskrav, og at renholdsleverandør blir gjennomgått årlig som del av oppdragsgivers påseplikt.

Samtidig er det uklart hvor systematisk denne kontrollen faktisk gjennomføres. Ansvaret ligger hos den enkelte kontraktsansvarlige, og vi har ikke mottatt noe skriftlig på hvilke kontrakter som skal kontrolleres, hvordan kontrollen skal dokumenteres og hvordan eventuelle avvik skal håndteres. Etter revisjonens vurdering har selskapet derfor et grunnlag for kontroll, men rutinene er ikke godt nok systematisert til å sikre lik og tilstrekkelig oppfølging.

[33] Avtalepart var Stiftelsen Vestfold fylkeskommune, men det var Vestfoldmuseene som fulgte opp avtalen

6. Offentlig støtte

Problemstilling 4: Har Vestfoldmuseene tiltak for å sikre etterlevelse av reglene om offentlig støtte?

Til denne problemstillingen har vi utledet følgende revisjonskriterium:

Vestfoldmuseene skal sikre at offentlig støtte til kulturell virksomhet ikke direkte eller indirekte finansierer selskapets økonomiske (kommersielle) aktivitet blant annet gjennom regnskapsmessig skille, korrekt fordeling av felleskostnader og markedsmessige vilkår for økonomisk aktivitet.

6.1. Offentlig støtte

Reglene om offentlig støtte skal hindre at offentlige midler brukes til å gi enkelte foretak eller økonomiske aktiviteter en konkurransefordel. Et sentralt utgangspunkt er at offentlig støtte til ikke-økonomisk kulturvirksomhet ikke må subsidiere økonomisk aktivitet. Dersom en virksomhet både driver kulturvirksomhet og økonomisk aktivitet, må det være mulig å skille aktivitetene fra hverandre regnskapsmessig. Veilederen om offentlig støtte[34] viser blant annet til at kryssubsidiering kan oppstå dersom offentlig finansiert virksomhet dekker felleskostnader for aktivitet som utøves i markedet, eller dersom varer, tjenester eller arealer stilles til disposisjon på vilkår som ikke er markedsmessige.

Vestfoldmuseene er i hovedsak en kultur- og museumsvirksomhet. Selskapet har enkelte aktiviteter med økonomisk eller kommersiell karakter. Dette gjelder særlig kafé- og butikksalg, utleie av lokaler og arrangementer og avtaler med kommersielle aktører på museumsområdet. Både direktør og økonomiansvarlig sier at Vestfoldmuseene er bevisst behovet for å skille mellom museumsvirksomhet og økonomisk aktivitet.

6.1.1. Vestfoldmuseenes egne kommersielle aktiviteter

Direktør og avdelingsdirektør Fellestjenester beskriver et enkelt kafé- og butikktilbud ved flere av lokasjonene. Direktør sier det ligger en forventning hos besøkende om kaffe og noe ved siden av, og avdelingsdirektør Fellestjenester sier kafé- og butikksalget er et tapsprosjekt som ses som en del av museumsopplevelsen. Det selges enkle ting som kaffe, vaffel og muffins. Tilbudet er ikke ment å konkurrere med private, kommersielle aktører. Ved Haugar drives kaféen av en ekstern aktør.

[34] https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/veileder-om-offentlig-stotte/id2632758/

Et sentralt tiltak for å unngå ulovlig offentlig støtte er å ha et regnskapsmessig skille mellom offentlig finansiert kulturvirksomhet og økonomisk aktivitet, slik at det kan dokumenteres hvilke kostnader som hører til hvilken aktivitet.

Økonomiansvarlig opplyser at kaféregnskap føres under ansvarsområde «publikum», med egne kontoer. Inntekter kan identifiseres. Lønnskostnader er vanskeligere å skille ut, fordi de samme ansatte håndterer både billettsalg og enkel kaféservering. Merverdiavgift håndteres med fordelingsnøkler som skiller mellom fradrag og kompensasjon.

Vestfoldmuseene leier ut møterom og selskapslokaler.[35] Økonomiansvarlig oppgir at aktivitet knyttet til dette føres på et eget ansvar «selskap og utleie» som omfatter utleie og arrangementer for bedrifter, grupper og private. I 2025 ga dette netto inntekter på 1,8 millioner kroner. Eierne har uttrykt et ønske om at nivået på egeninntektene skal økes. I representantskapsmøte i desember 2025 vedtok de følgende (vår understreking):

> *Økonomiplan 2026-2029 vedtas. Representantskapet ber om at museet utarbeider og legger frem realistiske planer for kostnadsreduksjon, inkludert en gjennomgang av driftsavtaler og øvrige utgiftsnivåer, og hvordan museet kan øke inntekter.*

6.1.2. Avtaler med kommersielle aktører på museumsområdet

Som vi så i forrige kapittel om kontraktsoppfølging har Vestfoldmuseene hatt en samarbeidsavtale med Midgardsblot på Midgard, og en forpaktningsavtale på Gumserød. Dette er kommersielle aktører som driver aktivitet på områdene som Vestfoldmuseene drifter.

På Midgard har det de siste årene vært en samarbeidsavtale med YME Drift AS om Midgardsblot. Avtalen gir YME rett til å arrangere festival på Midgard, mot en forholdsvis lav fast leie (30 000,- kroner per år). Samtidig påtar Vestfoldmuseene seg flere oppgaver, kostnader og praktiske bidrag, særlig gjennom Midgard Talks, markedsføring og aktiviteter. Selskapet fikk inntil 50 gratis festivalpass til foredragsholdere, frivillige og ansatte på vakt som en ytelse til Vestfoldmuseene. Avtalen framstår som en bred samarbeidsavtale med lav leiekomponent, snarere enn en ordinær kommersiell leieavtale.

Styreleder i Vestfoldmuseene sier at festivalen er bra for fylket og gir positive ringvirkninger for Horten kommune. Samtidig peker styreleder på at det er en utfordring for Vestfoldmuseene å måtte stenge ned virksomheten i to uker midt i turistsesongen. Videre kan rause betingelser ovenfor Midgardsblot føre til at andre aktører forventer det samme, i en tid hvor Vestfoldmuseene har krav fra eierne om å kutte kostnader og øke inntektene. Direktør oppgir at de gjorde en beregning av hva selskapet brukte i egne midler, timeverk og manglende inntekter knyttet til Midgardsblot i 2025, og at dette var 800 000,- kroner. Det ligger under terskelverdien for

[35] https://vestfoldmuseene.no/utleie-og-booking

bagatellmessig støtte.[36] Vi har ikke undersøkt dette i sammenheng med annen offentlig støtte som festivalen får. Som vi så i forrige kapittel, oppgir avdelingsdirektør Fellestjenester at samarbeidsavtalen skal erstattes med en ordinær kommersiell utleieavtale fra 2026.

På Gumserød har en forpakter leid gården. Forpaktningsavgiften var satt til 180 000,- kroner per år. Direktør for Kunst og kulturhistorie oppgir at forpaktningsavgiften ble lagt på et nivå hvor den skulle dekke faste kostnader på gården som forsikring, årlige avgifter og strøm. Direktør peker på at forpakteren var en kommersiell aktør med egne inntekter. Det var derfor rimelig at forpakteren skulle betale forpaktningsavgift i henhold til avtalen. Når dette ikke skjedde, innebar det i praksis at Vestfoldmuseene brukte offentlige midler til å dekke noe som skulle ha vært finansiert med private midler (leieinntektene) fra forpakteren.

6.2. Revisors vurdering

Vestfoldmuseene har tiltak for sikre etterlevelse av reglene om offentlig støtte. Generelt fremstår ikke offentlig støtte som en stor utfordring for selskapet.

Vi vurderer at Vestfoldmuseene i hovedsak har etablert et regnskapsmessig skille mellom kulturvirksomhet og kommersielle aktiviteter gjennom egne ansvar og kontoer. De største inntektene, hvor selskapet er i konkurranse med kommersielle aktører, er når de leier ut lokaler til møter og arrangement. Dette føres på et eget ansvar i regnskapet. Lønnskostnader til kafédrift er ikke fullt ut mulig å identifisere, men det blir også et spørsmål om hva som er praktisk gjennomførbart når det er snakk om lave beløp.

Det er ikke dokumentert at selskapet systematisk vurderer markedsmessigheten i avtaleforhold med kommersielle aktører. Vi har undersøkt Midgardsblot, der dokumentasjonen tyder på at en kommersiell aktør over tid har fått tilgang til arealer, ressurser og tilrettelegging uten at samlet kompensasjon fullt ut har dekket Vestfoldmuseenes kostnader. Beløpet er imidlertid under grensen for bagatellmessig støtte. Vi ser på det som positivt at det vil være en ordinær kommersiell leieavtale for Midgarsblot fra 2026.

[36] Grensen for bagatellmessig støtte er 300 000 euro i støtte over 3 år. Med kurs per 26. april 2026 utgjør dette 3,3 millioner kroner.

7. Kommunikasjon mellom Vestfoldmuseene og fylkeskommunen rundt overtakelsen av Gumserød gård

Problemstilling 5: Hvordan var dialogen mellom Vestfoldmuseene og fylkeskommunen i forbindelse med overtakelsen av Gumserød gård?

Til deler av denne problemstillingen har vi utledet følgende revisjonskriterium:

Saker til politisk behandling skal være forsvarlig utredet.

7.1. Bakgrunn for saken

Gumserød gård var eid av Stiftelsen Vestfold fylkesmuseum. Gården ble gitt som testamentarisk gave til stiftelsen i 1975 på bakgrunn av Konrad Thoresens testament fra 1955. I Thoresens testament ble det forutsatt at gården skal opprettholdes som tradisjonell kystgård (karakter av hjem skulle søkes bevares) og eiendommen og gård skulle holdes i god stand. Det framgår av grunnboken at det er tinglyst en urådighetsklausul på eiendommen med bestemmelser om overdragelse av eiendom. En slik klausul begrenser råderetten eieren ellers ville hatt.[37]

I forbindelse med etableringen av Vestfoldmuseene IKS i 2009 ble det inngått en samarbeidsavtale mellom stiftelsen Vestfold fylkesmuseum og Vestfoldmuseene IKS, hvor ansvaret for drift og vedlikehold av Gumserød ble lagt til Vestfoldmuseene.[38]

I 2021 ble det inngått en tiårig forpakteravtale med Brunlanes Ridesenter AS (nå Gumserød fritidsgård), som gjaldt leie av jorden og gården. Forpakter fikk anledning til å drive rideskole på gården, og tilrettelegge for at gården fungerte som en besøksgård.[39]

Stiftelsen Vestfold fylkesmuseum ble vedtatt opphevet av Lotteri- og stiftelsestilsynet 27. februar 2023. I vedtaket la tilsynet til grunn at stiftelsen ikke lenger hadde ressurser og kompetanse til å ivareta formålet, og at stiftelsen i praksis var overflødig. Vedtaket la til grunn at Vestfoldmuseene IKS skal ivareta formålet med stiftelsen videre når det gjelder drift og forvaltning. Eierskap til bygninger og samlingen må ivaretas av Vestfoldmuseenes eiere, da IKSet selv ikke kan eie gjenstander eller bygninger. Tønsberg kommune overtok samlinger og bygg knyttet til Slottsfjellsmuseet, og Larvik kommune overtok Majorstua i Lardal.

Avviklingsstyret i Stiftelsen Vestfold Fylkesmuseum tilbyr bykommunene i gamle Vestfold fylke, og fylkeskommunen, å overta Gumserød gård i gave i brev 22.6.23. Avviklingsstyret ønsker en

[37] Fylkestingssak 23/23
[38] Fylkestingssak 23/23
[39] Fylkestingssak 1/25

avklaring innen september samme år. Tilbudsbrevet inneholder kort informasjon om Gumserød gård og følgende vedlegg medfølger:

- Forpakteravtale
- Testamente
- Betenkning kommuneadvokaten i Larvik
- Tilstandsrapport (befaringsrapporter utarbeidet av Trygg takst av museumsbygningen, låven og forpakterboligen)

Direktør for Kunst og kulturhistorie i Vestfoldmusene (som fungerte som daglig leder i stiftelsen) oppgir at alle kommunene takket nei, etter administrativ eller politisk behandling. Overtakelse av gården kom fra høsten 2023 til politisk behandling i fylkeskommunen.

7.1.1. Tidslinje politiske vedtak

Tabellen under viser tidslinjen for de politiske vedtakene knyttet til Gumserød gård. Vi har i hovedsak tatt med vedtak i fylkestinget, men der det er relevant har vi tatt med fylkesutvalget. Tidslinjen går fra høsten 2023 til februar 2026.

Vi har ikke gjengitt innstillingen fra fylkesdirektør i tabellen, men fra høsten 2023 til februar 2025 så var denne gjennomgående: *Fylkeskommunen overtar ikke eiendomsretten til Gumserød gård.* I fylkestingssaken i februar 2026, så er innstillingen: *Forpakteravtalen sies opp og Gumserød gård legges ut for salg.*

Dato	Fylkestingssak	Vedtak	Kommentar
20.09.23	76/23[40]	Saken behandles ikke	Utsatt i påvente av etablering av Vestfold fylkeskommune
12.12.23	23/23	Saken har mange aspekter, og oversendes derfor fylkesutvalget, for ny behandling i første møterunde i 2024, ny behandling av saken innbefatter befaring, dette, for å få et best mulig grunnlag, for beslutning, for fremtidig forvaltning på stedet	
23.04.24			Fylkesutvalget gjennomførte befaring på Gumserød gård
18.06.24	108/24	1. Vestfold fylkeskommune har som intensjon å overta eiendomsretten for Gumserød gård,	

[40] Fylkesutvalget i Vestfold og Telemark fylkeskommune

Dato	Fylkestingssak	Vedtak	Kommentar
		forutsatt enighet om en hensiktsmessig drifts- og samarbeidsavtale med Vestfoldmuseene IKS om videreføring av dagens driftskonsept og gjeldende leieavtaler ved Gumserød gård, med besøksgård og formidlingstilbud. 2. Endelig vedtak i fylkestinget gjennomføres høstens 2024 etter eiermøte i henhold til eieravtalens punkt 4 om virksomhetsstyring. 3. Fylkestinget forutsetter at det legges opp til en økonomisk forsvarlig og selvfinansierende drift av Gumserød gård, herunder mulighet for eksterne økonomiske bidrag. 4. Fylkesdirektøren bes avklare i dialog med statsforvalteren i Vestfold og Telemark og Larvik kommune om eiendommen Gumserød gård har naturverdier som tilsier et vernet naturområde eller bruk av ordningen med frivillig skogvern.	
11.02.2025	1/25	1. Vestfold fylkeskommune overtar eiendomsretten til Gumserød gård som gave fra Stiftelsen Vestfold fylkesmuseum. 2. Oppdatert samarbeidsavtale med Vestfoldmuseene IKS godkjennes med følgende endring: - Vestfold fylkeskommune eier Gumserød gård i Stavern, etter overdragelse fra stiftelsen Vestfold fylkesmuseum. Vestfoldmuseene IKS vil også disponere/låne denne eiendom. Forvaltning og drift av eiendommen, herunder bygninger og gjenstander, er Vestfoldmuseene IKS sitt ansvar. - Økonomisk ansvar for vedlikehold, oppussing og påkostninger er Vestfold fylkeskommune sitt ansvar. - Vestfoldmuseene IKS har også ansvar for formidlingstilbud på gården og i hovedhuset. Det skal legges til	

Dato	Fylkestingssak	Vedtak	Kommentar
		rette for at Gumserød gård fortsatt er en besøksgård med formidlingstilbud. 3. Det etableres en utlånsavtale for Gumserød gård med presisering av ansvar, oppgaver, drift og økonomi m.m. tilsvarende det som gjelder for Haugar, Midgard og Hinderveien. Fylkesdirektøren gis fullmakt til å inngå slik avtale mellom Vestfold fylkeskommune og Vestfoldmuseene IKS. 4. Samarbeidsavtalen legges frem til orientering for representantskapet i Vestfoldmuseene IKS. 5. Overføring av forpakteravtale til Vestfold fylkeskommune som ny eier godkjennes. Forpakteravgiften tilfaller Vestfold Fylkeskommune. 6. Fylkesdirektøren får fullmakt til å inngå nødvendige avtaler, og signere nødvendige dokumenter, for å håndtere eiendomsoverdragelsen. 7. Fylkesdirektøren bes avklare i dialog med statsforvalteren i Vestfold og Telemark og Larvik kommune om eiendommen Gumserød gård har naturverdier som tilsier et vernet naturområde eller bruk av ordningen med frivillig skogvern.	
28.10.25			Fylkesutvalget fikk orientering fra fylkesdirektør i lukket møte.
10.02.26	13/26	Forpakteravtalen sies opp og Gumserød gård legges ut for salg.	

Tabell 7 Politiske vedtak i Vestfold fylkeskommune om Gumserød gård 2023-2026

7.2. Fylkeskommunens saksbehandling høsten 2024

Høsten 2024 følger fylkesdirektør opp fylkestingets vedtak i sak 108/24 (vedtaket fra juni 2024). Seksjon Kulturarv er saksansvarlig, og involverer Eiendom internt i fylkeskommunen for bistand til å vurdere det økonomiske rundt overtakelsen av Gumserød gård. Fylkesadvokatkontoret involveres for å vurdere om saken var god nok opplyst og godt nok utredet.

Seksjonsleder Kulturarv oppgir at de forholdt seg til fylkestingets vedtak, det vil si at den eksisterende eiermodellen skulle videreføres. Det betyr at forholdet mellom forpakter og Vestfoldmuseene IKS skulle fortsette, mens fylkeskommunen ville være en «passiv» eier slik som stiftelsen hadde vært.

Nedenfor har vi redegjort for hvordan det ble arbeidet med ulike elementer av saksbehandlingen. Vi har ikke gått nærmere inn på hvordan vedtak 108/24 punkt 4 om naturverdier ble fulgt opp, annet enn at vi har lest i saksframlegget til fylkestingssaken i februar 2025[41] at det hadde vært kontakt både med Statsforvalteren i Vestfold og Telemark og Larvik kommune om saken.

7.2.1. Seksjon Eiendom

Fylkestinget vedtok i 108/24 punkt 3 en forutsetning om at det skal legges opp til en økonomisk forsvarlig og selvfinansierende drift av Gumserød gård, herunder mulighet for eksterne økonomiske bidrag. 24. september ber rådgiver Kulturarv om bistand fra Eiendom til å sette opp et tentativt budsjett for hva det vil koste fylkeskommunen å eie bygningsmassen.

Eiendom konkluderte med at de hadde for lite kunnskap om tilstanden på gården for å kunne svare på en slik bestilling. Rådgiver Eiendom oppgir at de ønsket en landbrukstakst. Sibben Råd og Verdi AS ble 11. november bedt om å gi en økonomisk vurdering av kostnader som gjelder oppgradering, vedlikehold av bygg og jorder, samt vurdering av avtaler og forpliktelser på eiendommen Gumserød.

Som bakgrunn for vurderingen ble det gjennomført en befaring på eiendommen utvendig 28. november med fylkeskommunen og Sibbern. Rådgiver Eiendom hentet inn underlag for økonomivurderingene fra avdelingsdirektør for Fellestjenester i Vestfoldmuseene. I utgangspunktet ble det spurt om siste 3 års budsjett og regnskap for Gumserød gård, men siden organiseringen i Vestfoldmuseene er fagbasert, finnes det ikke egne budsjett og regnskap for hver lokasjon. Gumserød har imidlertid et eget ansvar i regnskapet, og tallgrunnlag ble sendt over fra Vestfoldmuseene 23. november og 28. november.

Sibbern kom med sin rapport 9. desember. Konklusjonen er at bygningene fremstår som solid bygd, men det er et betydelig vedlikeholdsetterslep på gården. Det presiseres at taksten er en overfladisk kontroll, og ikke en tilstandsvurdering. Sibbern konkluderer med at det ikke er mulig å ivareta eiendommen i henhold til bestemmelsen i testamentet uten betydelig økonomisk tilskudd. De skriver også at rapporten bør vurderes som et minimum av det som kan forventes av kostnader. Kostnadene ble vurdert til en totalramme på 4 929 500,- inkludert mva. over en syvårsperiode. Det utgjør 705 643,- inkludert mva. årlig. I tillegg kommer løpende kostnader til forvaltning, som f.eks. forsikring. Sibberns konklusjon er at inntekten ikke vil dekke løpende kostnader på eiendommen.

[41] Fylkestingssak 1/25

På bakgrunn av denne informasjonen lager eiendom et notat – *Vurdering overtakelse Gumserød gård* – datert 12. desember. Konklusjonen i notatet er at overtakelse bør unngås. I notatet er det fokus på inntektsgrunnlaget[42] og utgiftssiden som Sibbern har beregnet. I tillegg blir det pekt på usikkerhetsmomenter som kan gi utfordringer for forpakteravtalen, som at arealet på gården er lite, forpakter har fullt vedlikehold- og utskiftingsansvar, oppføring av bygninger på grunn de ikke eier selv og kostnader ved å fjerne dem når forpaktningsavtalen utgår. Konklusjonen til eiendom er helt tydelig i notatet:

> *VFK Eiendom mener det med bakgrunn i dagens situasjon ikke er mulig for eier å oppnå økonomisk forsvarlig og selvfinansierende drift av Gumserød gård.*

Notatet ligger vedlagt fylkestingssaken i februar 2025. I selve saksframlegget er det fokus på de beregnede kostnadene for vedlikehold på gården de neste 7 årene. Siden det var en forutsetning i det politiske vedtaket i juni 2024 (108/24) at den samme eiermodellen skulle videreføres, så er det i saksframlegget beskrevet at oppdatert samarbeidsavtale med Vestfoldmuseene IKS legger til grunn at vedlikehold av Gumserød vil være Vestfoldmuseene sitt ansvar. Det presiseres at det økonomiske ansvaret likevel kan tilfalle Vestfold fylkeskommune som ny eier av eiendommen og som medeier av Vestfoldmusene IKS.

I fylkesdirektørens vurdering i saksframlegget står det følgende om økonomi:

> *Fylkestinget forutsetter i sitt vedtak 18.06.2024 at dagens driftskonsept og gjeldende leieavtaler skal videreføres (vilkår 1), samt at det legges opp til en økonomisk forsvarlig og selvfinansierende drift av Gumserød gård, herunder mulighet for eksterne økonomiske bidrag (vilkår 3). Fylkesdirektøren vurderer på bakgrunn av forslag til driftsbudsjett og utredning av forventede kostnader for fremtidig vedlikehold, at Gumserød gård er en økonomisk utfordrende eiendom å drifte uten vesentlig fast tilførsel av ekstern kapital. Fylkesdirektøren mener det ikke er mulig å gi forutsigbarhet for en økonomisk forsvarlig og selvfinansierende drift av Gumserød gård med utgangspunkt i dagens driftskonsept og gjeldende leieavtaler.*

7.2.2. Fylkesadvokatkontoret

Fylkesadvokaten oppgir at de blir bedt av Kulturarv i oktober 2024[43] om å vurdere om saken er godt nok opplyst og godt nok utredet. Fylkesadvokaten går grundig gjennom saken, både fylkeskommunens dokumenter og dokumenter fra Larvik kommunes behandling i 2023.[44]

Kulturarv får oversendt et notat om saken datert 26. november 2024. I notatet peker fylkesadvokaten på informasjon som bør være med i saksframlegget, samt råd om hva som bør sjekkes ut med ulike aktører, som Stiftelsestilsynet, Vestfoldmuseene IKS og forpakter. Mye av

[42] Forpaktningsavgift på 180 000,-, se delkapittel 6.1.2
[43] E-post fra kulturarv til fylkesadvokat 08.10.24
[44] I kommunestyresak 140/23 vedtok Larvik kommune at de ikke ønsker å overta eiendomsretten til Gumserød gård.

innholdet i notatet framgår av saksframlegget til fylkestinget i februar 2025, og notatet ligger også som vedlegg til saken.

Fylkesadvokaten sier at vurderingen i korte trekk var at saken var forsvarlig utredet hvis man inkluderer notatet som ble sendt fra Fylkesadvokaten over til Kulturarv 26. november.

7.2.3. Dialog med Vestfoldmuseene IKS

Seksjonsleder for Kulturarv sier det var lite dialog med Vestfoldmuseene om detaljene i saksframlegget høsten 2024, men Gumserød gård var tema i felles administrative møter for å oppdatere hverandre på status. I tillegg til de faste dialogmøtene mellom Vestfoldmuseene og fylkeskommunen,[45] var det også høsten 2024 flere andre møter mellom selskapet og fylkeskommunen. Tabellen under viser en oversikt.

Dato	Tema
13.08.2024	Gumserød og endringer i §4 i selskapsavtalen
16.09.2024	Møte Midgard vikingsenter – Tema: Om samarbeidet
30.09.2024	Teamsmøte: Om Munchs hage og saksbehandling for Gumserød gård
06.12.2024	Dialogmøte Vestfoldmuseene og Vestfold fylkeskommune
05.11.2024	Fysisk møte i Hinderveien 10 om Næringslivsarkivet
12.11.2024	Befaring på Gumserød gård. Deltagere fra Kulturarv og Eiendom fra fylkeskommunen og teamansvarlig Drift og vedlikehold fra Vestfoldmusene. I forlengelse av befaringen var det møte om overføring av økonomioppgaver.
25.11.2024	Møte Midgard vikingsenter – Tema: Om samarbeidet
02.12.2024	Nye utstillingslokaler Midgard vikingsenter
06.12.2024	Dialogmøte Vestfoldmuseene og Vestfold fylkeskommune

Tabell 8 Møter mellom fylkeskommunen og Vesfoldmuseene IKS høsten 2024

I saksframlegget til fylkestinget i februar 2025 kan vi lese at punkt 1[46] og punkt 2[47] i fylkestingets vedtak fra juni 2024 (108/24) er fulgt opp.

Det første punktet handlet om å videreføre dagens driftskonsept. I saken står det følgende:

> *Samtlige parter er orientert om muligheten for videreføring av dagens driftskonsept og gjeldende leieavtaler ved Gumserød gård. Det foreligger et utkast til en revidert samarbeidsavtale (vedlegg 8), Denne må godkjennes av Vestfoldmuseene IKS.*

[45] Se delkapittel 5.5.2
[46] Vestfold fylkeskommune har som intensjon om å overta eiendomsretten for Gumserød gård, forutsett enighet om en hensiktsmessig drifts- og samarbeidsavtale med Vestfoldmuseene IKS om videreføring av dagens driftskonsept og gjeldende leieavtaler ved Gumserød gård, med besøksgård og formidlingstilbud.
[47] Endelig vedtak i fylkestinget gjennomføres høsten 2024 etter eiermøte i henhold til eieravtalens punkt 4 om virksomhetsstyring.

Det andre punktet var at saken skulle tas opp på et eiermøte i Vestfoldmuseene IKS. Eiermøte ble gjennomført 13.12.24, og i referatet står det:

> *Eierne er positive til at fylket tar over eierskapet til Gumserød, men signaliserer tydelig at fylkeskommunen må ta ansvar for samme driftskonsept som for de andre byggene de eier og som Vestfoldmuseene forvalter for dem.*

Dette er gjengitt i saksframlegget.

7.2.4. Innstilling og vedtak

Konklusjonen til fylkesdirektøren i saken er:

> *Fylkesdirektøren anbefaler ikke at Vestfold fylkeskommune overtar eiendomsretten til Gumserød gård. Fylkeskommunen er medeier i Vestfoldmuseene IKS, som allerede har forpliktelser. Et eierskap til Gumserød gård vil medføre økonomiske forpliktelser for fylkeskommunen i uoverskuelig framtid. Det vises til de vurderinger og begrunnelser som fremkommer i saksutredningen.*

Innstillingen til fylkesdirektøren er at *Vestfold fylkeskommune overtar ikke eiendomsretten til Gumserød gård.*

Det var også laget en alternativ innstilling hvor fylkeskommunen overtar gården, men med en eiermodell som forutsatt i vedtaket i juni 2024.

Fylkestingets vedtak kommer frem av tabell 7 ovenfor. Fylkestinget ønsket å overta gården, og bruke samme modell for samarbeid med Vestfoldmuseene IKS som det er på de andre bygningene fylkeskommunen eier og Vestfoldmuseene drifter i.

7.3. Forpaktningsavgiften

Som beskrevet i delkapittel 6.1.2, så var Gumserød gård leid ut til en forpakter. Forpaktningsavgiften var satt til 180 000,- per år, og skulle dekke faste kostnader på gården som forsikring, årlige avgifter og strøm. Det var ikke lagt opp til at forpaktningsavgiften skulle dekke vedlikehold, ansvar for vedlikehold var i hovedsak lagt på forpakter. Unntaket var hovedhuset og hagen rundt, som Vestfoldmuseene disponerte.

Som beskrevet i delkapittel 5.2.3, så var det utfordringer med å få innbetalt forpakteravgiften på 180 000,- på Gumserød gård. I 2023 ble halvparten ettergitt mot at forpakter kjøpte inn maling og malte låven. I 2024 ble forpaktningsavgiften ikke innbetalt, og i april 2024 sendte Vestfoldmuseene saken til inkasso.

I saken om Gumserød gård har forpaktningsavtalen og manglende innbetaling av forpaktningsavgiften spilt en sentral rolle. I saken til fylkestinget i februar 2026[48] skriver fylkesdirektøren:

> *Fylkestinget vedtok den 11. februar 2025 sak 1/25 å overta eiendomsretten til Gumserød gård. I etterkant av vedtaket er det kommet frem betydelige utfordringer ved eierskapet, særlig knyttet til uenighet om forpaktningsavtalens innhold og manglende betaling av forpaktningsavgift. Fylkeskommunen overtok gården under forutsetning av en velfungerende forpaktningsavtale med inntekter og vedlikeholdsansvar som i sin helhet lå hos forpakter. Denne forutsetningen er ikke oppfylt og det er mottatt nye opplysninger om drift av gården, opplysninger som var kjent, med ikke kom fram i forbindelse med overdragelsen fra Stiftelsen Vestfold fylkesmuseum til fylkeskommunen. Dette innebærer endret forutsetning for fylkeskommunens videre eierskap.*

Fylkesdirektøren skriver lenger ned i saken:

> *I forbindelse med overføringen av eiendomsretten til Gumserød gård har det kommet frem at Vestfoldmuseene IKS og Forpakter i lengre tid har vært uenige om forpaktningsavtalens innhold.[49] Dette gjelder både vedlikeholdsansvaret og forpaktningsavgiftens størrelse. Som et resultat av denne uenigheten er det i lang tid ikke innbetalt forpaktningsavgift til Vestfoldmuseene i henhold til avtale. Vestfoldmuseene har utestående kr. 180 000,- fra 2024 og kr. 50 000,- fra 2025. I 2023 ble 50% av forpaktningsavgiften ettergitt.*
>
> *Dette var forhold som Vestfoldmuseene ikke gjorde kjent for administrasjonen eller Fylkestinget før vedtaket om overdragelse ble fattet. Videre har forpakter ikke betalt den avtalte forpaktningsavgift til fylkeskommunen siden overdragelsen fant sted i mai 2025. Dette beløper seg til kr.146 871,- per 22. januar 2026.*

I et notat som er vedlagt den samme fylkestingssaken, skriver direktør i Vestfoldmuseene:

> *Vi i Vestfoldmuseene IKS er lei oss for at det i saken hos vår største eier gis inntrykk av at vi bevisst har holdt tilbake informasjon i forbindelse med at beslutningen om eierskap av Gumserød gård ble tatt.*
>
> *Betalingsviljen til forpakter har dessverre vært svært dårlig. Nå i etterkant er det lett å se at museet kanskje burde ha satt ned foten og gått til oppsigelse av forpaktningsavtalen grunnet i mislighold. Forpakter var åpen om sine utfordringer, men bedyret også lenge at leien skulle betales og vi laget bl.a. en egen nedbetalingsplan sammen. Våren 2024*

[48] Fylkestingssak 13/26
[49] For å underbygge dette vises det til et referat fra et møte mellom Vestfold fylkeskommune og Forpakter 3. september 2025.

begynte vi å sende fakturaer til inkasso, og høsten 2024 var vi fremdeles i god tro om at leien skulle komme inn.

Vi kunne tydeligvis vært enda klarere overfor VFK om forpakters manglende betaling, men i vår løpende dialog har vi trodd at dette var en delt informasjon.

Det er ellers viktig for oss å påpeke det vi opplever som en uriktig opplysning i saken. På side 2, under saksopplysninger, står det at forpakters manglende innbetaling bunner i uenighet mellom Vestfoldmuseene og forpakter om forpaktningsavtalen. Dette stemmer ikke. Vi har ikke hatt noen dialog med forpakter som tilsier uenighet om avtalen. Avtalen var grunnlaget for forpakters tilstedeværelse på Gumserød og var styrende for vårt samarbeid. Dessverre har ikke forpakter overholdt den delen som omfattet innbetaling av leie.

Forpakter og Vestfoldmuseene IKS er altså ikke enige om de var uenige om innholdet i forpaktningsavtalen. Vi har ikke undersøkt denne uenigheten i denne revisjonen.

Vi har sett nærmere på forpaktningsavgiften og hva som er kommunisert rundt den i dokumenter (inkludert e-poster) i kronologisk rekkefølge. Den første figuren under viser kronologisk noen av dokumentene hvor forpaktningsavtalen/avgiften er nevnt før saken kommer til behandling i fylkeskommunen første gang i september 2023.[50] De påfølgende punktene etter figuren omhandler forpaktningsavgiften etter at saken kom til politisk behandling første gang.

[50] Fylkesutvalget Vestfold og Telemark sak 76/23

Figur 3 Dokumenter som nevner forpakteravtalen/forpakteravgift før første behandling i fylkeskommunen 20.9.23

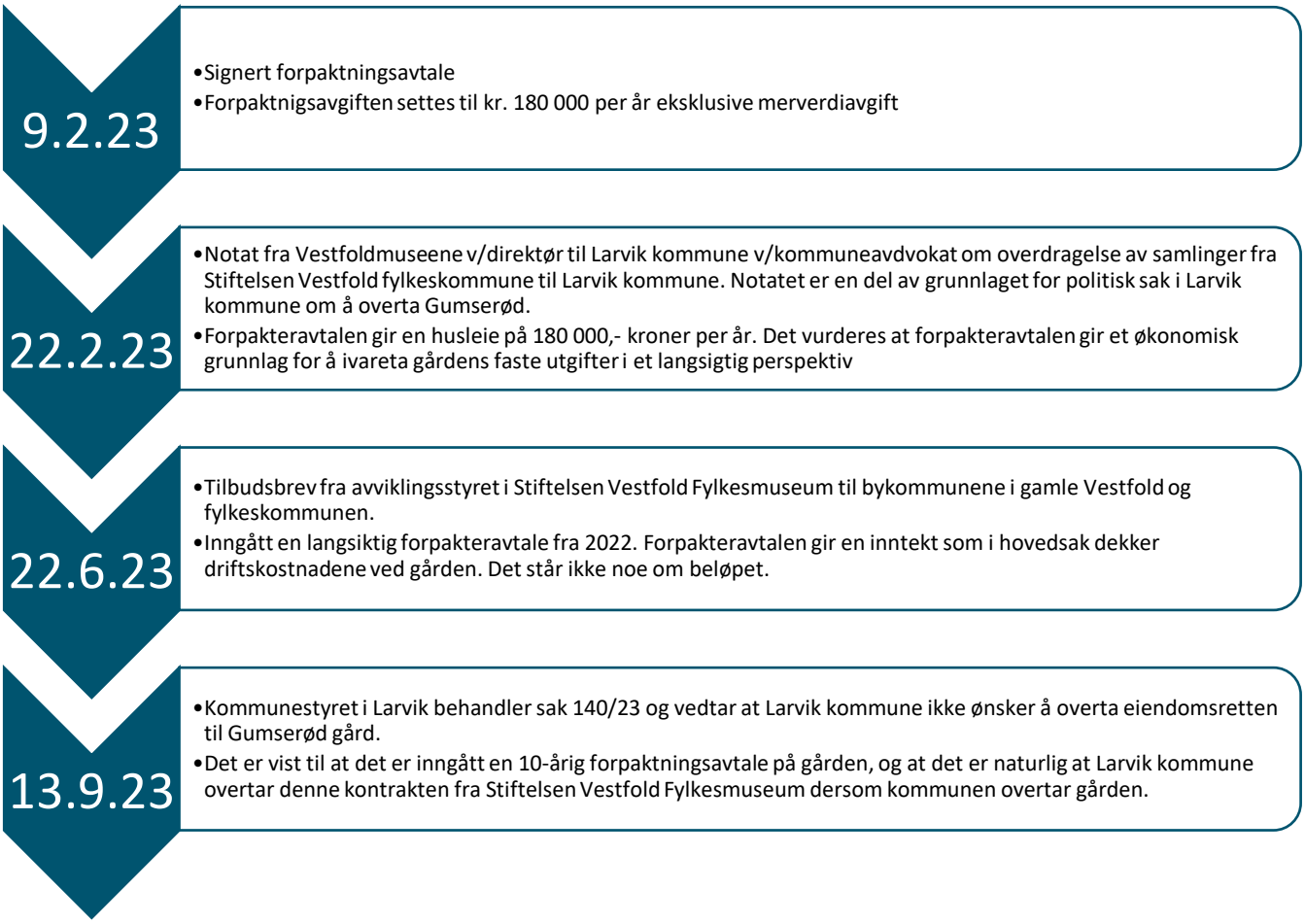

23.4.24 – Fylkesutvalget på befaring

Fylkesutvalget gjennomfører en befaring til Gumserød gård 23. april 2024.

På befaringen hadde direktør ved Vestfoldmuseene en presentasjon av gården. Om forpaktningsavgiften ble det sagt at den var på 180 000,- og skulle dekke løpende kostnader som strøm, forsikring og kommunale avgifter. Forpakter var til stede på befaringen, og direktør sier at det derfor ikke ble sagt at det var manglende betaling fra forpakter.

21.6.24 – Fylkestingssak 108/24

Saken som kommer til behandling er den samme som ble lagt fram i september 2023, men som ble utsatt, først fordi en ønsket å vente til Vestfold var blitt eget fylke, og deretter fordi fylkesutvalget skulle på befaring.

Det er ikke fokus på forpaktningsavgiften i saksframlegget. Larvik kommune hadde gjort en juridisk betenkning om det ville være mulig å selge gården igjen, og konkludert med at det ville være i strid med testamentet og urådighetsklausulen. I saksframlegget står følgende om økonomiske, administrative og juridiske konsekvenser:

> *Dersom fylkeskommunen vedtar å overta Gumserød gård, innebærer dette at fylket påtar seg det økonomiske ansvaret med å ivareta og drifte eiendommen i overskuelig framtid, med det vesentlige utgangspunkt at eiendommen er uomsettelig.*

Tilbudsbrevet om å overta gården med vedlegg (blant annet forpaktningsavtalen) følger saken.

Som vi har sett ovenfor, så vedtar fylkestinget en intensjon om å overta Gumserød gård. Vedtaket forutsetter at det legges opp til en økonomisk forsvarlig og selvfinansierende drift av Gumserød gård. Høsten 2024 jobber fylkesdirektøren (se delkapittel 7.2 ovenfor) med å følge opp vedtakene og legge fram en ny politisk sak.

11.11.24 – E-post fra seksjon Eiendom til Vestfoldmuseene IKS
Denne e-posten fra rådgiver Eiendom handler ikke om forpakteravgiften, men var e-posten hvor Eiendom ber om å få oversendt siste 3 års budsjett og regnskap. Rådgiver Kulturarv er på kopi.

12.11.24 – Befaring på Gumserød gård
Se tabell 8 ovenfor. Vi har mottatt rådgiver Eiendom sine notater fra møte, og om forpaktningsavgift er det skrevet at *Leietaker/Forpakter betaler 180 000 kr/år (eks mva), og har det fulle vedlikeholds- og utskiftningsansvar for leieobjektet.*

13.11.24 – E-post fra økonomiansvarlig i Vestoldmuseene til avdelingsdirektør Fellestjenester
Bestillingen fra fylkeskommunen sendes videre internt i Vestfoldmuseene til økonomiansvarlig. Det sendes et svar om at det er vanskelig å sette opp budsjett for Gumserød siste 3 år. E-posten handler også om lønnskostnader og foreløpig regnskapsrapport per lokasjon.

På slutten av e-posten står det: *Og så er det dette med utelatt betaling av husleie. Jeg frykter at vi å holde tilbake opplysninger om dette er noe som kan slå tilbake på Vestfoldmuseene på en negativ måte. Jeg tar i alle fall ingenting av dette ansvaret dersom dette fører til problemer i ettertid.*

Som vist til under delkapittel 5.2.3, så var det på denne tiden uenighet internt i Vestfoldmuseene om det var realistisk å få innbetalt forpaktningsavgiften. Økonomiansvarlig mente at dette uansett ville bli tapsført, men ledelsen var ikke enig i vurderingen. Det var også en uenighet om det skulle opplyses om utelatt betaling av husleie på Gumserød.

Denne interne e-posten i Vestfoldmuseene henger ved en annen e-post som sendes fra avdelingsdirektør Fellestjenester til fylkeskommunen v/seksjon Eiendom. Se videre dialog på 28.11.24 nedenfor.

26.11.24 – Notat fra fylkesadvokaten (se delkapittel 7.2.2 ovenfor)
Fylkesadvokaten oppgir at notatet er basert på en rekke skriftlige kilder/dokumenter, og at det var ingen direkte dialog med Vestfoldmuseene eller stiftelsen ved utarbeidelsen av det. I notatet er det et avsnitt (punkt 6) som omhandler forpaktningsavtalen:

Fylkestinget har i vedtakets punkt 1 også forutsatt videreføring av nåværende leieavtaler. Forpakteravtale med Brunla Ridesenter AS kan transporteres til fylkeskommunen som ny eier av 2 Gumserød gård. I så fall trer fylkeskommunen inn i avtalen på samme vilkår. Dette krever samtykke fra forpakter. Det bør dermed innhentes skriftlig samtykke fra forpakter. Forpakteravtale gjelder til 31.12.2031. Forpakter har i tidligere kontakt med Larvik kommune gitt uttrykk for at de ønsker en lengre avtaleperiode på grunn av sine økonomiske investeringer på eiendommen. De har også anført at det har vært manglende vedlikehold på eiendommen fra eier over lang tid, og de er også bekymret for fremtidige kostnader og ansvarsfordeling. Det bør være en viss dialog med forpakter i denne prosessen. I neste sak for fylkestinget bør transporten av forpakteravtalen godkjennes.

I punkt 8 er det redegjort for økonomi:

I fylkestingets vedtak av 18.6.24 punkt 3 er det forutsatt at det legges opp til en økonomisk forsvarlig og selvfinansierende drift av Gumserød gård, herunder mulighet for eksterne økonomiske bidrag. Det er opplyst i saken fra både stiftelsen og IKSet at årlig forpakteravgift på kr. 180 000 dekker faste årlige utgifter. Samtidig fremgår det av sakens dokumenter at det må foretas betydelige påkostninger for å sette bygningene i god stand. Dette er estimert til 2,4 MNOK til sammen, hvorav 2 MNOK gjelder hovedbygningen. Jeg viser til befaringsrapporter og tilstandsvurderinger fra 2023 innhentet av Larvik kommune. Etter den oppdaterte samarbeidsavtale (nevnt ovenfor) vil dette være Vestfoldmuseene IKS sitt faktiske og økonomiske ansvar. Det kan likevel utløse behov for økonomiske tilskudd fra fylkeskommunen som eier. Jeg viser også i denne sammenheng til vurderinger som skal være gjort av eiendomsavdelingen i fylkeskommunen. Ellers legger jeg til grunn at det er mulig å motta eksterne økonomiske bidrag også fremover. Vurderinger om økonomi bør orienteres om i neste sak til fylkestinget.

Fylkesadvokaten sier at inntekten (forpakteravgift) bygger på særlig 3 skriftlige dokumenter:

1. Tilbudsbrevet fra avviklingsstyret i stiftelsen. Her står det at forpakteravtalen gir en inntekt som i hovedsak dekker driftskostnadene ved gården.
2. Notat «Overdragelse av samlinger fra Stiftelsen Vestfold fylkesmuseum til Larvik kommune» fra Vestfoldmuseene til Larvik kommune 22.03.2023
3. Forpaktningsavtalen fra 2021 – som definerer forpakteravgift i pkt. 9

Fylkesadvokaten kjente ikke til manglende betaling av forpaktningsavgift da notatet ble skrevet og levert 26.11.24.

28.11.24 – e-post veksling mellom Eiendom og Vestfoldmusene IKS

- Klokka 08:24: Rådgiver Eiendom i fylkeskommunen sender en e-post til avdelingsdirektør Fellestjenester i Vestfoldmuseene (med kopi til seksjonsleder Eiendom og rådgiver Kulturarv) hvor det blir bedt om mer utfyllende regnskap for Gumserød gård. I tillegg skriver

rådgiver følgende i e-posten: *I tillegg bør vi ha en forklaring på deres interne tekst som kan antyde at bla førte inntekter i regnskapet er utestående fordringer?*

- Klokka 09:05: Avdelingsdirektør Fellestjenester svarer på deler av bestillingen, og viser til at økonomiansvarlig vil besvare resten.
- Klokka 14:02: Økonomiansvarlig sender over regnskapsrapporter for 2023 og så langt i 2024. E-posten avsluttes med: *Det stemmer at husleiefakturaene (inntektene) for 2024 ikke har blitt betalt. Men vi har ikke konkludert med at dette må tapsføres. Det er dialog med Brunla Hestesenter, og vi har troa at de vil betale det de skylder.*

9.12.24 – Rapport fra Sibbern Råd og verdi
I denne rapporten er det vist til forpakteravtalen og at leieinntekten er på kroner 180 000,- i 2022-kroneverdi. Det står ikke noe om manglende betaling.

10.12.24 – e-post veksling mellom Eiendom og Kulturarv
I denne e-posten sender rådgiver Eiendom over førsteutkastet av notatet som senere legges ved saken til saksbehandleren i Kulturarv og seksjonsleder Eiendom (kopi til en annen rådgiver Eiendom og fylkesadvokat). Følgende skrives nederst i e-posten:

> *PS – Hvis Vestfold Museene kan bekrefte manglende innbetaling av forpakter leie for 2024 underbygger det den landbruksfaglige vurderingen om hvor vanskelig situasjonen en forpakter under denne avtalen kan ha det.*

10. – 11.12.24 – e-post veksling mellom Eiendom, Kulturarv og Fylkesadvokat
Rådgiver Eiendom har gjort søk i Brønnøysundregisteret, og finner ikke Brunla Ridesenter AS, som er part i forpakteravtalen med Stiftelsen Vestfold Fylkesmuseum. Rådgiver Kulturarv oppgir i et svar at selskapet har skiftet navn til Gumserød Fritidsgård, og Fylkesadvokaten svarer videre at forpakteravtalen kan oppdateres med rett navn dersom det blir overført til fylkeskommunen.

12.12.24 – Notat fra Eiendom
Forpaktningsavgiften omtales som et inntektsgrunnlag på 180 000,- kroner. Det står ikke noe om manglende betaling.

Ukjent dato – tidligere versjon av saksframlegget
I saksbehandlingssystemet til fylkeskommunen (Public 360) er det mulig å se på ulike versjoner av sakspapirer fra de opprettes og til de ferdigstilles. I denne saken var det seksjonsleder og rådgiver på Kulturarv som hadde skrivetilgang. I versjon 8 av saksframlegget er det lagt inn følgende formulering om status husleie per 10.12.24: *Vestfoldmuseene IKS regner likevel med å kunne inndra beløpet og dermed ikke måtte tapsføre leieinntekter.* Denne teksten ble ikke tatt med i endelig saksframlegg.

Ansattes i fylkeskommunen sin vurdering
Gjennom e-postene beskrevet ovenfor var ansatte som arbeidet med saken i fylkeskommunen

kjent med at forpaktningsavgiften ikke var betalt i 2024, men hadde i siste e-post fått beskjed om at Vestfoldmuseene hadde tro på innbetaling.

Rådgiver Kulturarv hadde inntrykk av at det var en uenighet mellom Vestfoldmuseene og forpakter, og at Vestfoldmuseene mente det ville løse seg.

Seksjonsleder Kulturarv var i liten grad involvert i e-postene som er beskrevet ovenfor, og opplyser at opplysninger om forpakter og manglende betaling før fylkeskommunens overtakelse i liten grad var skriftlig dokumentert. Det kan ha vært tema på et møte 5.11.24 (se tabell 8 ovenfor), men det foreligger ingen skriftlig dokumentasjon fra dette møte. Seksjonslederen sier at økonomiske konsekvenser ble framhevet i saken, men det ble ikke fanget opp at de eventuelt burde gått mer ned i forholdet til forpakter

Rådgiver eiendom sier at e-posten som hang ved en annen e-post, ga inntrykk av at forpaktningsavgiften ikke var betalt. Det ble stilt spørsmålstegn ved dette, og svaret var at den ikke var betalt, men at Vesfoldmuseene trodde den ville bli betalt. Rådgiveren sier at de slo seg til ro med det. Rådgiver peker også på at det var vurdert som vanskelig å problematisere betalingsevnen for en privatperson i en politisk sak. Kostnadene ved å overta gården var også tydelig kommunisert i saken, og var langt høyere per år enn forpaktningsavgiften på 180 000,-.

Seksjonsleder Eiendom sier at dersom de hadde fått en direkte henvendelse om å sjekke ut forpakter og betaling, så ville de gjort det. Men de fikk en e-post som annenhåndsinformasjon, og Eiendom hadde ikke kjennskap til historikken om utelatt betaling.[51]

Fylkesadvokaten kjente ikke til manglende betaling da notatet om saken ble skrevet i november. Fylkesadvokaten er kopi/mottaker på to av e-postene beskrevet ovenfor som kan indikere at Eiendom visste om manglende betaling, men festet seg ikke ved det da disse e-postene ble mottatt senere i desember 2024.

7.4. Saksbehandling etter vedtak i februar 2025

Etter vedtak i fylkestinget i februar 2025 om å overta gården, overtar Eiendom ansvaret for saksbehandlingen knyttet til Gumserød gård. Det henger sammen med at budsjettmidlene og ansvar for kultureiendommene i fylkeskommunen fra 1.1.2025 ble overført fra Kulturarv til Eiendom. En nyansatt rådgiver på Eiendom (fra 1. februar 2025) fikk ansvar for å følge opp Gumserød gård.

Rådgiveren sier at det praktiske rundt overtagelsen, som skjøte, overskjøting og tinglysning, forsikring også videre, er uproblematisk. Vi har også fått oversendt oppdatert utlånsavtale med

[51] Eiendom etablerte et tettere samarbeid med Vestfoldmuseene IKS fra 1. januar 2025, da de tok over ansvar for museumseiendommene fra Kulturarv.

vedlegg som gjelder Gumserød gård. Avtalen ble signert i mai 2025 av Vestfoldmuseene IKS og Vestfold fylkeskommune.

Det som er problematisk, er økonomien rundt gården. Forpaktningsavgiften betales ikke, og det viser seg også i dialog med forpakteren at vedkommende er uenig i deler av innholdet i forpaktningsavtalen. [52]

Seksjonsleder Kulturarv sier at manglende innbetaling av forpaktningsavgift var tema på eiermøte i Vestfoldmuseene 13.6.25. I referatet fra representantskapet står det følgende i sak 08.25 Eventuelt:

> *Representantskapet ytret ønske om å holdes oppdatert på utvikling av Berger-saken og eventuelle endringer vedrørende Gumserød gård.*

Kontrollutvalget og fylkesutvalget blir orientert om saken i lukket møte henholdsvis 25. september og 28. oktober. Rådgiver Eiendom mener at informasjonen fra forpakteren, informasjon om manglende innbetaling av forpaktningsavgift og e-postene som er gjengitt ovenfor, samlet gir et bilde av at den egentlige situasjonen høsten 2024 ikke ble formidlet fra Vestfoldmuseene. Konklusjonen til rådgiver Eiendom er at saken til fylkestinget i februar 2025 kunne vært opplyst bedre.

Fylkesutvalget bestiller en ny sak til politisk behandling. Saken kommer opp i første møterekke i 2026. Som vi sett under delkapittel 7.3 ovenfor, var fokus i saken at det var betydelige utfordringer knyttet til eierskapet, særlig uenigheten om forpaktningsavtalens innhold og manglende betaling av forpaktningsavgift. Innstillingen fra fylkesdirektør er at *Forpakteravtalen sies opp og Gumserød gård legges ut for salg.* I tillegg til en redegjørelse for saken og historikken, så vurderes det om gården kan avhendes og om det er begrensninger på disponering av eiendommen uavhengig av eierskap. Vedleggene fra fylkestingssaken i februar 2025 er lagt ved, samt dokumentasjon på dialog med forpakter høsten 2025 og et notat fra Vestfoldmuseene IKS.

Under fylkesdirektørens vurdering står det at *det er per i dag usikkert om fylkeskommunen kommer til enighet med forpakter om en ny avtale.* Fylkeskommunen har tilbudt seg å overta ansvaret for vedlikehold, men det ønsker ikke forpakter. Forpakter ønsker at forpaktningsavgiften settes til en symbolsk sum, og at ansvar for vedlikehold fortsatt ligger på forpakter. Fylkesadvokaten har vurdert om en symbolsk sum ville kommet i strid med EØS-reglene om ulovlig statsstøtte eller likebehandlingsprinsippet. Med noen forutsetninger, så mener fylkesadvokaten at fylkeskommunen har handlingsrom til å sette en symbolsk sum på forpaktningsavgiften.

[52] Vedlegg 3 i fylkestingssak 13/26 – Referat fra møte med forpakter 3. september 2025

Notatet fra Vestfoldmuseene ble lagt ved saken etter at den var lagt fram til politisk behandling. Det kommer fram i notatet at Vestfoldmuseene ikke var kjent med innholdet i saken da den ble lagt fram, og de ble kontaktet av media. Rådgiver Eiendom bekrefter at det ikke var dialog med Vestfoldmuseene i forkant av saksframlegget. Seksjonsleder Eiendom sier at dette er beklaget i etterkant.

Som vist til i delkapittel 7.3, så er ikke Vestfoldmuseene enig i beskrivelsen i saksframlegget om at *Vestfoldmuseene IKS og Forpakter i lengre tid har vært uenige om forpaktningsavtalens innhold. Dette gjelder både vedlikeholdsansvaret og forpaktningsavgiftens størrelse.* Vestfoldmusene mener uenigheten handler om innbetaling av forpaktningsavgiften. Vestfoldmuseene peker også på at det i fylkeskommunens dialog med forpakter ikke har kommet fram hva Vestfoldmuseene har bidratt med av oppgraderinger og vedlikehold på Gumserød. Rådgiver Kulturarv opplyser at Kulturarv heller ikke var involvert i fylkeskommunens saksbehandling, og at de kunne ivaretatt en dialog med Vestfoldmuseene dersom de hadde vært involvert.

I sammendraget i saken, så skrives det at *Fylkeskommunen overtok gården under forutsetning av en velfungerende forpaktningsavtale med inntekter og vedlikeholdsansvar som i sin helhet lå hos forpakter.* Under økonomiske konsekvenser er tallene fra fylkestingssaken året før gjengitt. Der hadde Sibbern beregnet at vedlikeholdskostnader og administrasjon ville beløpe seg til kroner 700 000,- til 1 million kroner i året. Siden fylkeskommunen ikke har prioritert midler til vedlikehold på Gumserød i 2025 og 2026, så har vedlikeholdsetterslepet økt.

7.5. Revisors vurdering

7.5.1. Fylkestingssak 1/25 (februar 2025)

Dialogen mellom Vestfoldmuseene og Vestfold fylkeskommune i forbindelse med overtakelsen av Gumserød gård framstår samlet sett som løpende og har foregått på flere arenaer. Det var mange kontaktpunkter mellom partene. Gumserød gård ble tatt opp i faste dialogmøter, i andre administrative møter, i befaringer og i direkte kontakt mellom ansatte i Kulturarv, Eiendom og Vestfoldmuseene. Vestfoldmuseene oversendte også dokumentasjon på forespørsel.

På den andre siden viser gjennomgangen at dialogen hadde svakheter, særlig når det gjelder formidling av forhold knyttet til forpaktningsavgiften. Det var uenighet internt i Vestfoldmuseene høsten 2024 om hvorvidt det var realistisk å få innbetalt forpaktningsavgiften, eller om den måtte avsettes til tap/tapsføres. Dette bekrefter både direktør og økonomiansvarlig. Det var dermed også uenighet om hvor mye som måtte kommuniseres til fylkeskommunen. Direktøren ved Vestfoldmuseene skriver selv i notat til fylkestinget[53] at *de tydeligvis kunne vært enda klarere ovenfor fylkeskommunen om forpakters manglende betaling.*

[53] Sak 13/26

Flere ansatte i fylkeskommunen kjente til i november/desember 2024 at forpaktningsavgiften i 2024 ikke var betalt, men slo seg til ro med informasjonen fra Vestfoldmuseene om at selskapet hadde tro på innbetaling. Saksbehandlerne som arbeidet med saken oppfattet ikke at dette var noe de burde undersøkt nærmere. Saken var også utredet under den forutsetning at eksisterende eiermodell skulle videreføres, det vil si at forholdet mellom forpakter og Vestfoldmuseene IKS skulle fortsette.

Det er uansett nærliggende å spørre seg om ikke fylkeskommunen burde undersøkt mer rundt blant annet økonomi og forpakter. Hadde dette vært en ordinær eiendomsoverdragelse i det åpne markedet, ville en kunne forventet at det ville blitt gjort en selskapsgjennomgang (due diligence) ved å analysere de juridiske, finansielle og kommersielle forholdene. Vår vurdering er imidlertid at dette ikke er en ordinær forretningstransaksjon. Gumserød gård skulle overtas vederlagsfritt fra en stiftelse som fylkeskommunen kjenner godt, og hvor eierskapet i praksis har blitt utøvd av Vestfoldmuseene IKS, hvor fylkeskommunen er den største eieren. Vi har i dette kapittelet, og tidligere i rapporten, vist at det er og var tett og god dialog mellom fylkeskommunen og selskapet. Vår oppfatning er at fylkeskommunen stolte på vurderingene og den informasjon de fikk fra Vestfoldmuseene knyttet til forpaktningsavgiften, og kom til en vurdering om at det ikke var nødvendig å skrive om det i den politiske saken. Hvis selskapet hadde vært tydeligere på at innbetaling av forpaktningsavgiften var en utfordring, så ville sannsynligvis vurderingen hos saksbehandlerne i fylkeskommunen vært annerledes.

Det er vanskelig å vurdere i ettertid om vedtaket i den politiske saken i februar 2025 om å overta gården ville blitt annerledes om det hadde kommet fram at det var manglende innbetaling av forpaktningsavgift på Gumserød gård. Dette var en inntekt på 180 000,- kroner, og det kom helt tydelig fram i saksframlegget til møte i fylkestinget i februar 2025 at gården ikke ville ha en økonomisk forsvarlig og selvfinansierende drift med dagens forpaktningsavtale. Bare vedlikeholdskostnadene var beregnet til over 700 000,- årlig de neste 7 årene.

Ut fra det saksbehandlerne visste, så mener vi samlet at saken til fylkestinget i februar 2025 var forsvarlig utredet.

7.5.2. Fylkestingssak 13/26 (februar 2026)

Denne saken ble utarbeidet av Eiendom, noe som var naturlig, siden det er Eiendom som har ansvar for å følge opp Gumserød gård.

Fylkeskommunen hadde dialog med forpakter etter de overtok Gumserød gård 1. mai 2025. I saksframlegget til fylkestinget i februar 2026, så ble informasjon fra forpakter tatt med i saksframlegget. Det var ikke dialog med Vestfoldmuseene i utarbeidelsen av saken. Det mener vi fylkeskommunen burde hatt, både fordi det legges fram informasjon som Vestfoldmuseene kunne ha en mening om og som det viste seg at de mente var feil, og fordi det reises kritikk mot Vestfoldmuseene i saksframlegget. Vestfoldmuseene fikk mulighet til å uttrykke sitt syn i et eget

notat som ble vedlagt saken, men det var først etter at saken var sendt til politiske behandling. Det er uheldig at det Vestfoldmusene er uenig med Forpakter om ikke er synliggjort i saksframlegget.

Kulturarv burde også vært involvert i saksforberedelsen siden de hadde ansvaret for å koordinere saken til fylkestinget i februar 2025.

Utover det mener vi at saken er forsvarlig utredet.

8. Konklusjoner og anbefalinger

8.1. Konklusjoner

8.1.1. Har fylkeskommunen og Vestfoldmuseene fulgt opp føringer i eierskapsmeldingen om informasjon mellom selskap og eier?

Vestfold fylkeskommune og Vestfoldmuseene IKS ser i hovedsak ut til å ha fulgt opp føringene i eierskapsmeldingen om informasjon mellom selskap og eier, men det er enkelte forhold som ikke fullt ut er i tråd med fylkeskommunens eierskapsmelding.

Fylkeskommunes representant

Fylkeskommunes representant til representantskapet i Vestfoldmuseene er valgt av fylkestinget. Den valgte representant har deltatt på alle møtene i representantskapet i 2024 og 2025.

Valg av leder og nestleder

Valg av leder og nestleder for inneværende periode ble gjort på representantskapsmøte i desember 2023. Dette er i tråd med selskapsavtalen, som sier at representantskapet selv velger sin leder og nestleder.

Innkallingsfrist

Vestfoldmuseene har sendt innkalling til representantskapsmøtene i 2024 og 2025 minst seks uker før møtene. Praksis er derfor i tråd med eierskapsmeldingens føring om seks ukers frist. Samtidig er innkallingsfristen ikke formalisert i selskapsavtalen.

Behandling i fylkesutvalget

Behandling av eiersaker er delegert til fylkesutvalget. Fylkesutvalget har behandlet innkallingene i forkant av alle representantskapsmøtene i 2024 og 2025.

Eiermøter

Det gjennomføres regelmessige eiermøter mellom Vestfoldmuseene og eierne. I 2024 og 2025 er det avholdt eiermøter i tilknytning til alle representantskapsmøtene. Kravet om referat fra eiermøtene er bare delvis oppfylt.

Strategi for eierskap

Fylkesutvalgets vedtak om økt eierinvolvering i Vestfoldmuseenes strategiarbeid kan utfordre de vanlige rammene for eierstyring, ettersom selskapet selv har ansvar for å utarbeide strategi- og handlingsplaner. For å sikre tydeligere eierstyring bør fylkeskommunen heller utarbeide en egen eierstrategi for Vestfoldmuseene IKS, eventuelt sammen med øvrige eiere, i tråd med KS' anbefalinger og fylkeskommunens eierskapsmelding.

8.1.2. Har Vestfoldmuseene fungerende tiltak for å sikre etterlevelse av reglene om offentlige anskaffelser?

Vestfoldmuseene har fungerende tiltak for å sikre etterlevelse av reglene om offentlige anskaffelser.

Ansvar og roller

Vestfoldmuseene har etablert en hensiktsmessig og forholdsvis tydelig struktur for ansvar, roller og fullmakter på anskaffelsesområdet.

Vestfoldmuseene har en egen innkjøpsansvarlig i 50 prosent stilling. Rutinebeskrivelsen for innkjøp angir en tydelig rollefordeling mellom innkjøpsansvarlig og ansvarlig for anskaffelsen. Det framgår videre av delegasjonsreglementet hvem som har fullmakt til å inngå innkjøp og avtaler, og hvordan større anskaffelser skal forankres i ledelsen.

Rutiner for å sikre at innkjøp skjer i samsvar med reglene om offentlige anskaffelser

Vestfoldmuseene har en skriftlig rutinebeskrivelse for innkjøp, som ble vedtatt i 2022. Rutinen beskriver anskaffelsesprosessen fra behov oppstår til avtale inngås, og angir ansvar, dokumentasjonskrav og arkivering. Selskapet har også utarbeidet maler. Ved anskaffelser over nasjonal terskelverdi brukes ekstern bistand. Deltakelse i rammeavtaler gjennom VOIS og KulturIT bidrar også til å redusere risikoen for feil og sikre mer profesjonelle prosesser. Innkjøpsansvarlig har etablert et eget dokument for å ha oversikt over alle anbud og rammeavtaler. Det ser ut til at rammeavtaler inngått av KulturIT ikke er inkludert i denne oversikten, og det kunne de med fordel ha vært.

8.1.3. Har Vestfoldmuseene fungerende tiltak for kontraktsoppfølging?

Vestfoldmusene har delvis fungerende tiltak for kontraktsoppfølging.

Ansvar for å følge opp inngåtte kontrakter

Ansvaret for å følge opp inngåtte kontrakter delvis avklart. Det finnes en praktisert hovedregel om at den som inngår eller eier en avtale også følger den opp, og dette er kjent i organisasjonen. Samtidig omtaler verken delegasjonsreglementet eller innkjøpsrutinen kontraktsoppfølging tydelig.

Kontrollere at kontraktsvilkår oppfylles

Vestfoldmuseene har noen tiltak for å følge opp at kontraktsvilkår blir oppfylt. For enkle innkjøp blir det kontrollert at leveransen kommer til rett tid og samsvarer med bestillingen. Rammeavtaler følges enten av opp av Vestfoldmuseene selv, eller av innkjøpssamarbeidene (VOICE og KulturIT) som selskapet deltar i.

Det er administrasjonen som følger opp samarbeidsavtaler med eierne. Dette virker systematisert med dialogmøter to ganger årlig om innholdet i samarbeidsavtaler. Den siste signerte versjonen av samarbeidsavtale med fylkeskommunen er ikke oppdatert etter at Vestfold ble egen fylkeskommune igjen.

De to avtalene med kommersielle aktører som vi har sett nærmere på, viser at Vestfoldmuseene har hatt utfordringer med å følge opp avtalebrudd. Vår vurdering er at selskapet trenger tydeligere oppfølgingsrutiner for slike avtaler.

Rutiner for å kontrollere at lønns- og arbeidsvilkår overholdes
Vestfoldmuseene har etablert rutiner og kontraktkrav som skal bidra til å sikre at lønns- og arbeidsvilkår blir overholdt. Samtidig er det uklart hvor systematisk denne kontrollen faktisk gjennomføres. Selskapet har et grunnlag for kontroll, men rutinene er ikke godt nok systematisert til å sikre lik og tilstrekkelig oppfølging.

8.1.4. Har Vestfoldmuseene tiltak for å sikre etterlevelse av reglene om offentlig støtte?

Vestfoldmuseene har tiltak for sikre etterlevelse av reglene om offentlig støtte. Generelt fremstår ikke offentlig støtte som en stor utfordring for selskapet. Det største området for konkurranse med kommersielle aktører, er når Vestfoldmuseene leier ut lokaler til møter og arrangement. Selskapet har i hovedsak etablert et regnskapsmessig skille mellom kulturvirksomhet og kommersielle aktiviteter.

8.1.5. Hvordan var dialogen mellom Vestfoldmuseene og fylkeskommunen i forbindelse med overtakelse av Gumserød gård?

Dialogen mellom Vestfoldmuseene og Vestfold fylkeskommune i forbindelse med overtakelsen av Gumserød gård framstår samlet sett som løpende og på flere arenaer.

På den andre siden viser gjennomgangen at dialogen hadde svakheter, særlig når det gjelder formidling av forhold knyttet til forpaktningsavgiften i forbindelse med utarbeidelse av saken til fylkestinget i februar 2025. Det var uenighet internt i Vestfoldmuseene høsten 2024 om hvorvidt det var realistisk å få innbetalt forpaktningsavgiften, eller om den måtte avsettes til tap/tapsføres. Det var dermed også uenighet om hvor mye som måtte kommuniseres til fylkeskommunen.

Flere ansatte i fylkeskommunen kjente til i november/desember 2024 at forpaktningsavgiften i 2024 ikke var betalt, men de slo seg til ro med informasjonen fra Vestfoldmuseene om at selskapet hadde tro på innbetaling. Saksbehandlerne som arbeidet med saken oppfattet ikke at dette var noe de burde undersøkt nærmere, og stolte på informasjonen de fikk. Saken var også utredet under den forutsetning at eksisterende eiermodell skulle videreføres, det vil si at forholdet mellom forpakter og Vestfoldmuseene IKS skulle fortsette.

Ut fra det saksbehandlerne visste, så mener vi samlet sett at saken til fylkestinget i februar 2025 var forsvarlig utredet.

I utarbeidelse av saken til fylkestinget i februar 2026, var det ikke dialog mellom fylkeskommunen og Vestfoldmuseene. Det mener vi det burde vært. Utover det mener vi saken er forsvarlig utredet.

8.2. Anbefalinger

Vi anbefaler fylkeskommunen å

- ta initiativ til at den innkallingsfristen som eierne ønsker, tas inn i selskapsavtalen
- oppdatere den overordna samarbeidsavtalen mellom Vestfold fylkeskommune og Vestfoldmuseene IKS, slik at avtalepart er Vestfold fylkeskommune
- utarbeide en strategi for sitt eierskap i Vestfoldmuseene IKS

Vi anbefaler Vestfoldmuseene IKS å

- sikre en enhetlig oppfølging av kontrakter, med tydelig ansvarfordeling og faste rutiner for dokumentasjon av oppfølging, avvik og tiltak

Litteratur og kildereferanser

Lover og forskrifter

Lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven).
Lov 17. juni 2016 nr. 72 om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven)
Lov 29. januar 1999 nr. 6 om interkommunale selskaper (IKS-loven)
Lov 17. desember 1992 nr. 109 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS-loven)
Forskrift 17. juni 2019 nr. 904 om kontrollutvalg og revisjon
Forskrift 8. februar 2008 nr. 112 om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter

Kommunens dokumenter

Dokument	Eierskapsmelding Vestfold fylkeskommune (vedtatt i fylkestinget 30. april 2024)
Dokument	Reglement for saksbehandling i folkevalgte organer, Vestfold fylkeskommune 2024-2027 (vedtatt i fylkestinget 18. juni 2024)

Elektroniske kilder

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring, *www.anskaffelser.no*, hentet 01.03.2026

Vedlegg

Vedlegg 1: Fylkesdirektørens uttalelse

Vedlegg 2: Selskapets uttalelse

Vedlegg 3: Revisjonskriterier

Vedlegg 4: Metode

Vestfold
FYLKESKOMMUNE

VESTFOLD OG TELEMARK REVISJON IKS
Postboks 311
3701 SKIEN

Seksjon virksomhetsstyring

Vår dato:	03.06.2026
Deres dato:	21.05.2026
Vår referanse	25/18294-5
Deres referanse:	
Vår saksbehandler:	Eirin Farmen
Unntatt offentlighet iht.:	Offl. § 5

Rapport til uttalelse – Eierskapskontroll/forvaltningsrevisjon Vestfoldmuseene IKS - Vestfold fylkeskommune

Fylkesdirektør takker for grundig gjennomgang av tema, og tar revisjonens funn og anbefalinger til etterretning.

Revisjonen anbefaler fylkeskommunen å

- ta initiativ til at den innkallingsfristen som eierne ønsker, tas inn i selskapsavtalen
- oppdatere den overordna samarbeidsavtalen mellom Vestfold fylkeskommune og Vestfoldmuseene IKS, slik at avtalepart er Vestfold fylkeskommune
- utarbeide en strategi for sitt eierskap i Vestfoldmuseene IKS

Innkallingsfristen på 6 uker er anbefalt å ta inn i selskapsavtalen. 6 ukers frist praktiseres i hovedsak av selskapet, og administrasjonen vil arbeide for at fristen også tas inn i selskapsavtalen.

Administrasjonen har iverksatt et arbeid for å oppdatere den overordnede selskapsavtalen. Det planlegges for at underskrevet avtale er klar juni 2026.

Fylkesdirektøren tar revisjonens gjennomgang av kommunikasjon mellom Vestfoldmuseene og fylkeskommunen rundt overtakelsen av Gumserød gård til orientering.

Fylkesdirektør vil for øvrig gjøre en vurdering av om det kan være hensiktsmessig å utarbeide en strategi for sitt eierskap i Vestfoldmuseene IKS. Fylkesdirektør er av den oppfatning at fylkeskommunen driver et aktivt eierskap i dag, men opplever at det er et handlingsrom for eksempel i dialog med kommunene, som ytterligere kan forsterkes. Fylkesdirektøren vil ta initiativ til en administrativ dialog med alle eiere når det gjelder forvaltning av eierskapet.

Med hilsen

Toril Eeg
Fylkesdirektør

Eirin Farmen
seksjonsleder
eirin.farmen@vestfoldfylke.no

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

Uttalelse fra Vestfoldmuseene IKS - Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Sted: Sandefjord *Deres referanse:* *Vår referanse:* *Dato:03.06.2026*

Utkast til rapport ble sendt oss til uttalelse torsdag 21.05.2026. Vi takker for anledningen til å gi innspill på rapporten.

Innledningsvis vil vi få påpeke at rapporten, slik vi leser den, fremstår svært grundig og etterrettelig. Det pekes på noen punkter som vi skal ta tak i.

Rapporten svarer ut fem problemstillinger. Vi kommenterer de fem problemstillingene slik:

1. Har fylkeskommunen og Vestfoldmuseene fulgt opp føringer i eierskapsmeldingen om informasjon mellom selskap og eier?

Vi noterer vi oss to forbedringspunkter. 1) Sikre mer enhetlig dokumentasjon (referat) fra eiermøtene. 2) Bidra til at innkallingsfristen på 6 uker tas inn i selskapsavtalen (står i rapporten som anbefaling til fylkeskommunen).

Vi noterer oss også at revisor påpeker utfordringer ved fylkeskommunens vedtak (des. 2025) om et styrket strategisk samarbeid mellom eierne og Vestfoldmuseene IKS, inkludert økt eierinvolvering i strategiarbeidet. Revisor vurderer at dette står i kontrast til det som vanligvis er rammene for eierstyring. I selskapsavtalen er det påpekt at det er selskapet selv som skal utarbeide selskapets strategi- og handlingsplaner. Revisor viser til KS sine anbefalinger til eiere om å utarbeide egen eierstrategi for sitt eierskap i et selskap. Dette er også en av revisors anbefalinger til fylket i rapporten. For Vestfoldmuseene høres dette ut som god løsning.

2. *Har Vestfoldmuseene fungerende tiltak for å sikre etterlevelse av reglene om offentlig anskaffelser?*

Revisor er tydelig på at Vestfoldmuseene har fungerende tiltak for å etterleve reglene om offentlige anskaffelser. Vi noterer oss at vi bør legge inn mandat og oversikt over alle leverandører i anskaffelsesprotokollen. Vi kan også med fordel ta inn rammeavtaler inngått av KulturIT i vår egen oversikt over anbud og rammeavtaler.

3. *Har Vestfoldmuseene fungerende tiltak for kontraktsoppfølging?*

Revisor gir oss her en anbefaling om å *sikre en enhetlig oppfølging av kontrakter, med tydelig ansvarsfordeling og faste rutiner for dokumentasjon av oppfølging, avvik og tiltak*.

Arbeidet med å systematisere oppfølging av våre kontrakter er allerede startet opp. Vi forventer at dette vil gi resultater raskt.

Revisor peker konkret på to kontrakter, inngått med Yme Drift as (Midgardsblot) og Bruna ridesenter as (forpaktningsavtale Gumserød gård), hvor vi ikke har hatt gode nok rutiner for oppfølging av mislighold. Revisor peker også på kompleksiteten i disse avtalene med ulike interessenter og intensjoner som påvirker handlingsrommet for oppfølging.

Vi skal arbeide for å sikre bedre rutiner for oppfølging av mislighold. Det kan være verdt å merke seg at fra 2026 har vi endret avtalen med Yme Drift fra å være en kompleks samarbeidsavtale til å bli en ren utleieavtale. Forhåpentligvis vil dette lette oppfølging av avtalen fra vår side.

Det pekes videre i rapporten på at vi verken i vårt delegasjonsreglement eller i våre innkjøpsrutiner sier noe om kontraktsoppfølging. Det skal vi ta tak i.

4. *Har Vestfoldmuseene tiltak for å sikre etterlevelse av reglene for offentlig støtte?*

Revisor viser at bruk av offentlig støtte ikke er en utfordring i Vestfoldmuseene IKS.

5. *Hvordan var dialogen mellom Vestfoldmuseene og fylkeskommunen i forbindelse med overtakelsen av Gumserød gård?*

Rapporten gir et riktig bilde av dialogen slik den ser ut fra vår side. Vi har strukket oss langt overfor forpakter fordi vi har vært opptatt av å kunne ivareta aktivitet på eiendommen i respekt for intensjonene bak det som er en testamentarisk gave.

Vi syns det er veldig leit at det er blitt stilt spørsmål ved vår etterrettelighet i denne saken.

Avslutningsvis vil vi takke for en grundig rapport med mye læring.

Med vennlig hilsen

Lene Walle

Direktør

Vedlegg 3: Revisjonskriterier

Har fylkeskommunen og Vestfoldmuseene fulgt opp føringer i eierskapsmeldingen om informasjon mellom selskap og eier?

Det følger av kommuneloven § 26-1 at fylkestinget minst en gang i valgperioden skal vedta en eierskapsmelding. Eierskapsmeldingen skal minimum inneholde fylkeskommunens prinsipper for eierstyring, gi en oversikt over selskap, fylkeskommunale foretak og andre virksomheter som fylkeskommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i og angi fylkeskommunens formål med sine eierinteresser.[54] Vestfold fylkeskommunes gjeldende eierskapsmelding er datert 19. mars 2024, og ble behandlet i fylkesutvalget 23. april 2024 (sak 28/24) og i fylkestinget 30. april 2024 (sak 51/24).

I eierskapskontroll Larvik Arena IKS[55] i 2025 ble det vurdert om Vestfold fylkeskommunes eierskapsmelding er i samsvar med kommuneloven § 26-1 og sentrale anbefalinger. Konklusjonen i rapporten var at fylkeskommunens eierskapsmelding var i samsvar med kommuneloven §26-1.

Det var noen forslag til forbedringer i rapporten, og fylkestinget sluttet seg i sak 114/25 til disse anbefalingene. Når det gjaldt eierskapsmeldingen, var anbefalingen til fylkeskommunen å:

- *innta i eierskapsmeldingen at sentrale folkevalgte bør oppnevnes i eierorganene*
- *iverksette tiltak for å sikre at selskapene sender innkalling til møter i eierorganene i samsvar med fylkeskommunens behov*
- *sørge for at det er samsvar mellom delegeringsreglement og eierskapsmeldingen*
- *innta i eierskapsmeldingen at det skal skrives referat fra eiermøter*

Valg av eierrepresentant

Det følger av IKS-loven § 6 at fylkestinget selv skal oppnevne eierrepresentant til representantskapet. Det skal velges to vararepresentanter for hver representant. Det er ikke anledning for andre enn valgte representanter/vararepresentanter å møte for fylkeskommunen i representantskapet.[56]

KS har utarbeidet flere anbefalinger til godt eierskap.[57] I KS' anbefaling nr. 7 fremgår det at eierstyring skal skje igjennom virksomhetens eierorgan og utøves innenfor rammene av fylkestingets vedtak. Det bør etableres forutsigbare kommunikasjonsformer mellom fylkestinget og

[54] Prop 46 L (2017-2018) om ny kommunelov s. 413-414
[55] VTR-rapport 25: 3900 403
[56] Dag-Henrik Sandbakken (red), Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll, KS, 2020, https://www.ks.no/globalassets/fagomrader/for-deg-som-folkevalgt/AnbefalingerEierskap2020.PDF
[57] Dag-Henrik Sandbakken (red), Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll, KS, 2020, https://www.ks.no/globalassets/fagomrader/for-deg-som-folkevalgt/AnbefalingerEierskap2020.PDF

eierorganet, og disse bør forankres i eierskapsmeldingen. Det anbefales at sentrale folkevalgte blir oppnevnt til eierorganet.

Selskapsavtalen til Vestfoldmuseene IKS er datert 10. januar 2024. Selskapsavtalen ble oppdatert som følge av at Vestfold og Telemark fylkeskommune ble delt fra 1. januar 2024. I §8 om representantskapet – valg og funksjonstid står det at *representantskapet velger selv sin leder og nestleder.*

Eierskapsmeldingen til Vestfold fylkeskommune
Eierskapsmeldingen er delt inn i 6 kapiteler:

1. Formål med eierskapsmeldingen
2. Vestfold fylkeskommune eierskap
3. Prinsipper for eierstyring i Vestfold fylkeskommune
4. Eierskapsforvaltningen i praksis
5. Kjennetegn ved de ulike organisasjonsformene
6. Oversikt over fylkeskommunens eierinteresser

I kapittelet om formål står det blant annet følgende:

> *Eierskapsmeldingen skal gi en oversikt og bevissthet rundt fylkeskommunens eierrolle slik at man sikrer en god demokratisk kontroll over eierinteressene. Videre skal Eierskapsmeldingen gi retning for hvordan fylkeskommunen skal utøve eierskapet og skal bidra til at fylkeskommunen framstår som en tydelig og forutsigbar eier. I Eierskapsmeldingen blir det stilt enkelte krav til hvilken informasjon virksomhetene årlig skal rapportere til fylkeskommunen som eier, slik at det kan kontrolleres at prinsippene blir praktisert.*

Kapittel 3 redegjør for prinsipper for eierstyring i Vestfold fylkeskommune. Til sammen er disse prinsippene oppsummert i 12 punkter. Prinsippene for eierstyringen er gruppert i

1. Krav fylkeskommunen stiller til seg selv som eier (prinsipp 1 til 4)
2. Krav til virksomhetene (prinsipp 5 til 12).

Prinsippene følger under, og revisor har uthevet de som er aktuelle for å besvare problemstillingen i denne rapporten:

1. Valg av organisasjonsform skal tilpasses formål og behov
2. Det skal være åpenhet rundt fylkeskommunes eierskap
3. **Fylkeskommunens eierstyring skal utøves gjennom eierorganene**
4. **Fylkeskommunen fastsetter langsiktige mål for virksomhetene, som styret er ansvarlig for å realisere**
5. **Virksomheten skal sikre god informasjonsflyt til eierne**

6. Virksomheten skal sørge for effektiv organisering og ressursforvaltning
7. Virksomheten skal bidra til å nå FNs bærekraftsmål
8. Virksomheten skal opptre som ansvarlig samfunnsaktør
9. Styresammensettingen skal baseres på kriterier for kompetanse, kapasitet og mangfold
10. Godtgjørelse til styret og daglig leder skal være forholdsmessig
11. Styret skal ha en aktiv rolle knyttet til rapportering og oppfølging
12. Styret skal sørge for god internkontroll og risikostyring

Fylkeskommunens eierstyring skal utøves gjennom eierorganene
I eierskapsmeldingen står blant annet følgende om dette punktet:

> *Fylkeskommunen skal fremme sine eierinteresser i eierorganet, som er det øverste organet i virksomheten. Det vil si på generalforsamling (AS), i representantskapet (IKS og KO) eller på årsmøter (SA). Alle møter i eierorganet skal som utgangspunkt bli presentert og behandlet politisk i forkant av møtene. Fylkestinget har delegert denne oppgaven til fylkesutvalget, med unntak av saker der det er lovpålagt at fylkestinget fatter vedtak.*
>
> *Fylkestinget utøver indirekte styring av virksomheten ved å oppnevne fylkeskommunens representant til eierorganet.*

Kapittel 4 i eierskapsmeldingen handler om eierskapsforvaltningen i praksis.

I punkt 4.2.2. Fylkesutvalget blir innholdet i prinsipp 3 konkretisert, og det står følgende om fylkesutvalgets rolle:

> *Det følger av delegeringsreglementet at fylkesutvalget har den løpende eierstyringen. Det innebærer at fylkesutvalget skal sikre at eierrollen blir utøvet på en helhetlig måte.*
>
> *Alle møter i eierorganet (generalforsamling/representantskap/årsmøtet) skal som utgangspunkt bli presentert og behandlet i fylkesutvalget i forkant av møtene.*[58] *Det innebærer at fylkesutvalget gis anledning til å behandle spørsmål av prinsipiell karakter og drøfte valg til virksomhetenes styre. På denne måten vil den som stiller som fylkeskommunens representant, stille med fullmakt som er forankret i det politiske flertallet.*
>
> *Fylkesutvalget får Eierskapsmeldinga til behandling minst én gang i valgperioden, før fylkestinget vedtar meldinga. I tillegg bør administrasjonen gi fylkesutvalget en årlig oppdatering om virksomhetenes økonomiske situasjon og eventuelt andre spesielle forhold.*
>
> *Videre bør utvalgte aksjeselskap (AS) og interkommunalt selskap (IKS) gi fylkesutvalget en presentasjon av egen virksomhet i løpet av valgperioden. Presentasjonen skal gi fylkesutvalget grunnlag for å kontrollere at selskapet driver virksomheten i tråd med*

[58] Saker skal tas til behandling i fylkestinget når dette følger av loven.

> *selskapets formål og kommunens mål med eierskapet. Det skal orienteres om selskapets strategi og eventuelle utfordringer.*

Fylkeskommunen fastsetter langsiktige mål for virksomhetene, som styret er ansvarlig for å realisere

Det står følgende om dette prinsippet i eierskapsmeldingen:

> *Det er fylkeskommunen som eier, som skal definere mål for virksomheten og stille krav til hva virksomheten skal levere. Fylkeskommunens mål og strategier for virksomhetene skal komme til uttrykk gjennom vedtekter, selskapsavtaler, aksjonæravtaler og strategidokumenter (etter politisk behandling). Disse generelle styringsdokumentene bør revideres jevnlig, for å påse at de er hensiktsmessige og i tråd med gjeldende mål. Videre skal fylkeskommunens mål komme til uttrykk på generalforsamling eller i representantskapsmøte.*

KS sin femte anbefaling for eierskap, selskapsledelse og kontroll handler om å revidere styringsdokumenter og avtaler jevnlig. Anbefalingen er at *Kommunestyret eller fylkestinget skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet.*

I anbefalingene vises det til at når *kommunestyret eller fylkestinget har valgt å legge en del av sin virksomhet inn i et selskap, medfører det også overføring av styringsrett til virksomheten. Oppgaven til selskapets styre og administrasjon er å planlegge, forvalte og drive virksomheten innenfor en ytre ramme som er trukket opp av eieren/eierne. Den ytre rammen består av eierskapsmeldingen og selskapsavtalen eller vedtektene for selskapet.*

Det står videre at *dersom vedtektene/selskapsavtalen kun regulerer de forholdene som er påkrevet (minstekrav) etter den aktuelle selskapsloven, kan det noen ganger være hensiktsmessig å utarbeide andre styringsdokumenter. Kommunen eller fylkeskommunen kan ha strategi- og styringsdokumenter som alle selskapene må forholde seg til, for eksempel en generell miljøpolicy, åpenhetsprofil eller mål om lokale utviklingstiltak som selskapene skal bidra til å realisere. Slike dokumenter er ikke lovfestet, men kan være en del av eierstyringen. Det er først og fremst eierne, det vil si de folkevalgte, som har behov for slike dokumenter.*

KS skriver til slutt *at innenfor alt dette skal selskapet ha betydelig grad av spillerom. Styret kan, med bistand fra administrasjonen, i tillegg utarbeide egne interne strategidokumenter som peker ut hvordan og med hvilke innsatsfaktorer selskapet skal oppnå de målene eierne har fastsatt. I mange selskaper vil det også være aktuelt å ha en styreinstruks som legger føringene for styrets arbeid og saksbehandling.*

Virksomheten skal sikre god informasjonsflyt til eierne

Det står følgende om dette prinsippet i eierskapsmeldingen:

Styret og daglig leder skal sørge for god informasjonsflyt til eierne, slik at fylkeskommunen får tilstrekkelig tid til å behandle aktuelle saker. Det er derfor viktig at fylkeskommunen får nødvendig informasjon så tidlig som mulig.

Saker til behandling i eierorganet (generalforsamling/representantskapet/årsmøtet) skal i tråd med prinsipp 3 først behandles i fylkesutvalget. For å sikre tid til denne demokratiske forankringen, bør bestemmelser om innkallingsfrist til eierorganet tas inn i vedtektene eller selskapsavtalen. Innkalling og saksdokumenter til representantskapet, generalforsamling og årsmøte skal som hovedregel sendes minst seks uker før møtet. Dokumentene sendes til valgte representant og postmottak i Vestfold fylkeskommune.

Virksomheten skal også oversende annen informasjon som er av betydning for fylkeskommunen som eier, herunder innkalling og protokoller fra styremøter hvor vesentlige saker er til behandling. Dokumentene sendes postmottak i Vestfold fylkeskommune. Fylkeskommunen kan kreve å få oversendt slik informasjon der det anses nødvendig.

Virksomheten skal for øvrig legge til rette for god og regelmessig dialog med eier. Som utgangspunkt skal det holdes jevnlige uformelle eiermøter.

Styret skal ha en aktiv rolle knyttet til rapportering og oppfølging

I punkt 4.3 i eierskapsmeldingen står det følgende om eiermøter:

At fylkeskommunens styring skjer ved deltakelse på generalforsamling og representantskapsmøter, hindrer ikke at fylkeskommunen har dialog med virksomhetene også utenfor disse møtene. En slik dialog kan gjerne skje gjennom eiermøter.

Eiermøter er en uformell arena mellom representanter fra fylkeskommunen som eier, virksomhetens styre og daglig leder. Et eiermøte er ikke lovbestemt og kan sikre en løpende dialog mellom virksomheten og eier om saker som anses som viktige og prinsipielle. På disse møtene kan virksomheten og fylkeskommunen ta opp forhold, stille spørsmål og formidle synspunkter, utenom de formelle møtene og uten å treffe formelle beslutninger. På denne måten kan utvikling og strategi bli luftet og diskutert, men det bør ikke legges føringer eller «gis signaler» som anses å gripe inn i styrets myndighetsområde.

Dersom en eierkommune inviterer til eiermøte, kan man risikere at dette oppfattes som et signal om misnøye med selskapet/foretaket, eller at det er et forsøk på diktat fra eierkommunen. For å unngå dette, er det alltid virksomheten som skal invitere til eiermøtet, men møtene kan initieres av eierkommunen. Som utgangspunkt bør det gjennomføres jevnlige eiermøter, forutsatt at virksomheten eller fylkeskommunen finner det hensiktsmessig.

I tillegg kan det gjennomføres dialog og kontakt mellom selskapet og administrasjonen som en rent faglig og administrativ møteplass for å sikre tilfredsstillende informasjonsutveksling.

På dette grunnlaget har vi utledet følgende kriterier:

- **Fylkeskommunen skal møte i representantskapet med representant eller en av to vara som er valgt av fylkestinget.**
- **Representantskapet skal selve velge sin leder og nestleder.**
- **Innkallingsfristen til møter i representantskapet skal være minst 6 uker og skal framgå av selskapsavtalen.**
- **Innkalling og saksdokumenter til representantskapet i Vestfoldmuseene skal sendes til fylkeskommunen og representanten minst seks uker før møte. Innkalling til møter i representantskapet skal behandles i fylkesutvalget i forkant.**
- **Det skal gjennomføres regelmessige eiermøter mellom Vestfoldmuseene og fylkeskommunen. Det skal skrives referat fra eiermøtene.**
- **Fylkeskommunen skal ha en strategi for sitt eierskap i Vestfoldmuseene IKS.**

Har Vestfoldmuseene fungerende tiltak for å sikre etterlevelse av reglene om offentlige anskaffelser?

Lov om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven eller LOA) skal fremme effektiv bruk av ressursene i samfunnet, og bidra til at det offentlige opptrer med integritet, slik at allmennheten har tillit til at offentlige innkjøp skjer på en samfunnstjenlig måte, jf. anskaffelsesloven § 1.

Loven gjelder når statlige, kommunale eller fylkeskommunale myndigheter inngår vare-, tjeneste- eller bygge- og anleggskontrakter med en anslått verdi som er lik eller overstiger kr 100 000 ekskl. merverdiavgift.[59]

Ifølge lov om offentlige anskaffelser (LOA) § 2 og forskrift om offentlige anskaffelser (FOA) § 1-2 gjelder regelverket også for offentligrettslige organer som:

- *er opprettet for å tjene allmennhetens behov og ikke er av industriell eller forretningsmessig karakter*
- *er et selvstendig rettssubjekt og*
- *har tilknytning til det offentlige ved at*
    - *organet hovedsakelig er finansiert av offentlig myndigheter eller andre offentligrettslige organer*

[59] Lov om endringer i anskaffelsesloven (samfunnshensyn mv.) er til behandling i Stortinget. Regjeringen har foreslått å øke terskelen til kr 300 000 for når lov om offentlige anskaffelser skal gjelde. Stortinget har i sin behandling av lovforslaget i februar 2026 økt dette til kr 500 000. Lovforslaget har ikke tredd i kraft enda.

- *organets forvaltning er underlagt slike myndigheters eller organers ledelsesmessige kontroll, eller*
- *organet har et administrasjons-, ledelses- eller kontrollorgan der over halvparten av medlemmene er oppnevnt av slike myndigheter.*

Et interkommunalt selskap som Vestfoldmuseene vil dermed være omfattet av anskaffelsesreglene.

De grunnleggende prinsippene for offentlige anskaffelser finner vi i anskaffelsesloven § 4. Oppdragsgiver skal opptre i samsvar med grunnleggende prinsipper om konkurranse, likebehandling, forutsigbarhet, etterprøvbarhet og forholdsmessighet.

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) har egne fagsider om offentlige anskaffelser.[60] Under Internkontroll for offentlige kjøp er det vist til flere viktige tiltak for å oppnå internkontroll på innkjøpsområdet. Dette er blant annet å etablere en innkjøpsstrategi, rolle- og ansvarsfordeling, fullmaktsystem, rutiner for oppfølging og nødvendig opplæring.

På denne bakgrunn har vi utledet følgende revisjonskriterier:

Vestfoldmuseene IKS skal:

- **sørge for at ansvar og roller på innkjøpsområde er tydelig definert**
- **ha rutiner for å sikre at innkjøp skjer i samsvar med reglene om offentlige anskaffelser**

Har Vestoldmuseene fungerende tiltak for kontraktsoppfølging?

Kontraktsoppfølging er prosessen som følger etter at en avtale er inngått. Kontraktsoppfølgingen omfatter perioden fra kontrakten er underskrevet til den er avsluttet, og partene ikke lenger har rettigheter eller plikter.

Rutiner for oppfølging og kontroll er en sentral del av kontraktsoppfølgingen. Når det gjelder innkjøp, er målet å sikre at varer og/eller tjenester blir levert i samsvar med kravene i kontrakten. Dette kan gjelde kvalitet og innhold på varen/tjenesten, pris og krav som gjelder lønns- og arbeidsforhold eller klima/miljø. For andre typer avtaler er målet å sikre at formålet med avtalen og forpliktelser etter avtalen blir oppfylt.

DFØ viser til at et viktig tiltak for å oppnå internkontroll på innkjøpsområde er at etablere et system for kontraktsoppfølging og håndtering av endringsordrer og tilleggsarbeid. Disse rådene er utformet for mottaker av varer og tjenester, men tilsvarende vil gjelde for den som skal levere varer

[60] https://www.anskaffelser.no/

og tjenester og for andre typer avtaler – et viktig tiltak er å etablere rutiner for systematisk å følge opp avtalepunktene, f.eks. at man følger opp betalingsforpliktelser for leverte tjenester eller ytelser og tidspunkt for fornyelse eller evaluering av avtaler.

På nettsiden Anskaffelser.no finner vi også veilederen *Beste praksis for kontraktsoppfølging*. Veilederen har særlig søkelys på oppfølging av seriøsitetsbestemmelsene, men prinsippene er generelle, og er relevante for alle typer kontrakter. Spørsmål som bør avklares er

- hvem (rollebeskrivelse) som har ansvar
- hvordan skal behovet for kontroll vurderes
- hvordan skal kontroll gjennomføres
- hvordan skal oppfølging og kontroll dokumenteres

Forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter § 7 pålegger oppdragsgiver å kontrollere om kravene til lønns- og arbeidsvilkår overholdes. Graden av kontroll kan tilpasses behovet i vedkommende bransje og geografiske område.

På denne bakgrunn har vi utledet følgende revisjonskriterier:

Vestfoldmuseene IKS:

- **bør ha avklart hvem som har ansvaret for å følge opp inngåtte kontrakter**
- **kontrollere at kontraktsvilkår oppfylles**
- **ha rutiner for å kontrollere at lønns- og arbeidsvilkår overholdes**

Har Vestfoldmuseene tiltak for å sikre etterlevelse av reglene om offentlig støtte?

Hovedregelen er at offentlig støtte til økonomisk virksomhet er forbudt, dersom støtten kan påvirke konkurranse og samhandling i EØS. Noen former for støtte er tillatt, blant annet bagatellmessig støtte[61] og støtte etter gruppeunntakene (GBER)[62] i EØS-avtalen.[63] Reglene om offentlig følger av EØS-avtalen artikkel 61, jf. EØS-loven § 1:[64]

> *Med de unntak som er fastsatt i denne avtale, skal støtte gitt av EFs medlemsstater eller EFTA-statene eller støtte gitt av statsmidler i enhver form, som vrir eller truer med å vri konkurransen ved å begunstige enkelte foretak eller produksjon av enkelte varer, være uforenlig med denne avtales funksjon i den utstrekning støtten påvirker samhandelen mellom avtalepartene.*

[61] Bagatellmessig støtte - regjeringen.no
[62] Det alminnelige gruppeunntaket (GBER) - regjeringen.no
[63] Jf. forskrift 02.01.2023 nr. 2 om unntak fra notifikasjonsplikt for offentlig støtte og forordning (EU) nr. 651/2014.
[64] https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/nfd/dokumenter/veiledninger/veileder_offentlig-stotte.pdf

Det er altså seks vilkår som alle må være oppfylt for at et tiltak skal defineres som offentlig støtte (vilkårene er kumulative):

1. Mottaker av støtte er et foretak som utøver en økonomisk aktivitet (foretaksvilkåret
   Her må det vurderes om mottakeren er et foretak, dvs. driver økonomisk aktivitet ved å levere varer eller tjenester i markedet.

2. Støtten er gitt av staten eller av statsmidler i enhver form
   Her må det vurderes om støtten er gitt av offentlige midler og om beslutningen om å tildele støtten er å anse som en offentlig beslutning.

3. Støtten innebærer en økonomisk fordel for mottakeren
   Her må det vurderes om tiltaket er å anses som "støtte", dvs. medfører at mottakeren får en økonomisk fordel, som den ikke kunne oppnådd under normale markedsmessige forhold. Det kan for eksempel være et tilskudd, lån eller garanti på gunstige betingelser, kjøp til underpris osv.

4. Støtten begunstiger enkelte foretak eller produksjonen av enkelte varer eller tjenester (selektivitetsvilkåret)
   Her må det vurderes om støtten medfører at mottakeren tilgodeses i forhold til andre foretak, som er i en sammenlignbar rettslig og faktisk situasjon.

5. Støtten kan virke konkurransevridende
   Her må det vurderes om støtten vrir eller truer med å vri konkurransen.

6. Støtten kan påvirke samhandelen mellom EØS-landene
   Her må det vurderes om støtten er egnet til å påvirke samhandelen mellom EØS-landene.

Dersom alle vilkårene er oppfylt samtidig, inkludert vilkåret om å påvirke samhandelen mellom EØS-land, utgjør tiltaket offentlig støtte. Støtte til museum som er åpne for allmenheten, vil som regel være omfattet av gruppeunntaket i GBER art. 53 – Støtte til kultur og bevaring av kulturarv. Det kan gis støtte både til drift og investeringer. Søtten må ikke overstige det som er nødvendig for å dekke underskudd/kostnad ved den aktuelle driften.

Museum kan drive med økonomiske aktivitet i form av kafédrift, museumsbutikk og utleie av lokaler til konferanser, arrangement eller private selskaper.

I Kommunal- og distriktsdepartementet veileder om interkommunalt samarbeid står følgende om offentlig støtte:

> *Der det interkommunale samarbeidet driver økonomisk aktivitet, følger det av statsstøtteregelverket at kommunen som hovedregel ikke kan begunstige samarbeidet med*

økonomisk støtte, som ikke andre markedsaktører får. Begrepet økonomisk støtte favner vidt og omfatter blant annet rene tilskudd, gratis leie av lokaler, billige tomter, gunstige lån og å stille økonomisk garanti. Hvis kommunen yter slike goder til et interkommunalt samarbeid, som (også) driver økonomisk aktivitet, kan det komme i konflikt med statsstøttereglene. Kommunene må derfor organisere og drifte samarbeidet på en slik måte at samarbeidet ikke får økonomiske fordeler som deres konkurrenter ikke har. Dette innebærer at det bør opprettes et regnskapsmessig skille mellom økonomiske- og ikke-økonomiske aktiviteter, sørges for at det skjer en fordeling av både direkte og indirekte kostnader og en forholdsmessig andel av felleskostnader, og stilles krav om normal fortjeneste av den økonomiske aktiviteten.

Reglene om offentlig støtte aktualiseres på samme måte der kommunen selv driver økonomisk aktivitet, og hvis det interkommunale samarbeidet som sådan gir økonomisk støtte til markedsaktører. Også her må kommunen og det interkommunale samarbeidet innrette seg slik at de ikke begunstiger en markedsaktør med økonomisk støtte som ikke andre markedsaktører får.

På denne bakgrunn har vi utledet følgende revisjonskriterier:

- **Vestfoldmuseene skal sikre at offentlig støtte til kulturell virksomhet ikke direkte eller indirekte finansierer selskapets økonomiske (kommersielle) aktivitet, blant annet gjennom regnskapsmessig skille, fordeling av felleskostnader og markedsmessige vilkår for økonomisk aktivitet.**

Hvordan var dialogen mellom Vestfoldmuseene og fylkeskommunen i forbindelse med overtakelsen av Gumserød gård?

Fylkestinget i Vestfold vedtok i februar 2025 å overta Gumserød gård fra Stiftelsen Vestfold fylkesmuseum.[65] Kontrollutvalget har bedt om at forvaltningsrevisor ser nærmere på dialogen mellom Vestfoldmuseene IKS og Vestfold fylkeskommune i forbindelse med overtakelsen av Gumserød gård. Det er ønskelig at vi ser på hvordan kontakten mellom partene foregikk, hvilke opplysninger som ble utvekslet, og i hvilken grad kommunikasjonen var formalisert og dokumentert.

Problemstillingen er i utgangspunktet beskrivende og uten kriterier. Det bør imidlertid etableres revisjonskriterier så langt det er mulig, og vi har kriterier for deler av problemstillingen.[66] Vi har valgt å ta utgangspunkt i kommunelovens § 13-1, punkt 3:

[65] Fylkestingssak 1/25
[66] Jf. RSK 001 pkt. 14 med kommentar.

> *Kommunedirektøren skal påse at saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet. Utredningen skal gi et faktisk og rettslig grunnlag for å treffe vedtak*.

Dette punktet er også inkludert i reglement for saksbehandling i folkevalgte organer 2024-2027 i Vestfold fylkeskommune. I §4 om forberedelse av saker får fylkesdirektøren blant annet ansvar for å påse at saker som legges fram for folkevalgte organer er forsvarlig utredet.

På denne bakgrunn har vi utledet følgende revisjonskriterium:

- **Saker til politisk behandling skal være forsvarlig utredet.**

Vedlegg 3: Metode og kvalitetssikring

Forvaltningsrevisjonen startet opp ved oppstartsbrev til Vestfoldmuseene IKS og Vestfold fylkeskommune 15.12.25. Oppstartsmøte med Vestfoldmuseene IKS ble holdt 14.1.26 med direktør og avdelingsdirektør fellestjenester til stede. Oppstartsmøte med Vestfold fylkeskommune ble holdt 10.2.26 med seksjonsleder virksomhetsstyring og prosjektleder i seksjons for kulturarv til stede. I møtene presenterte vi prosjektplanen med problemstillinger, kilder for revisjonskriterier og plan for gjennomføringen.

Forvaltningsrevisjoner/eierskapskontroller skal gjennomføres på en måte som sikrer at informasjonen i rapporten er relevant og pålitelig. At dataene er relevante (gyldige/valide) innebærer at de beskriver de forholdene som problemstillingene omhandler. Pålitelighet (reliabilitet) handler om at innsamling av data skal skje så nøyaktig som mulig og at det ikke har skjedd systematiske feil underveis.

Vi vil nedenfor redegjøre for datagrunnlaget vårt og hvilke metoder vi har brukt for å svare på problemstillingene. Vi vil også beskrive hvilke tiltak som er brukt for å sikre dataenes relevans og pålitelighet.

Innsamling av data, relevans og pålitelighet

Datainnsamling og rapportskriving har foregått i perioden januar til mai 2026.

For å svare på problemstillingene i rapporten har vi:

- Kartlagt og gjennomgått aktuelle dokumenter:
    - Eierskapsmelding Vestfold fylkeskommune 2024
    - Saker om Vestfoldmuseene IKS og Gumserød gård i fylkesutvalget og fylkestinget i Vestfold fylkeskommune i årene 2023-2026
    - Selskapsavtale Vestfoldmuseene IKS, signert 2024
    - Innkallinger og protokoll fra representantskapsmøter i Vestfoldmuseene IKS i 2023-2026
    - Samarbeidsavtaler mellom Vestfoldmuseene IKS og den enkelte eier
    - Andre avtaler Vestfoldmuseene har med ulike aktører
    - Regnskap for Vestfoldmuseene IKS 2025
    - Delegasjonsreglement Vestfoldmuseene IKS, fra 2025
    - Rutinebeskrivelse anbud Vestfoldmuseene IKS, fra 2022
    - Diverse dokumentet knyttet til anskaffelser Vestfoldmuseene IKS
    - Skriftlig dokumentasjon mellom fylkeskommunen og Vestfoldmuseene IKS, internt i fylkeskommunen og mellom fylkeskommunen og Sibbern landbruksforvaltning om Gumserød gård i perioden september 2024 til desember 2024

Dokumentgjennomgang gir oversikt over rutiner, retningslinjer, beslutninger og kommunikasjon mellom eier og selskap.

- Vi har intervjuet et utvalg av ansatte i Vestfoldmuseene IKS og Vestfold fylkeskommune som arbeider med relevante områder for å svare på problemstillingene:
    - Vestfoldmuseene IKS:
        - Styreleder
        - Direktør
        - Avdelingsdirektør, fellestjenester
        - Avdelingsdirektør, kunst og kulturhistorie
        - Administrasjonskonsulent
        - Økonomiansvarlig
    - Vestfold fylkeskommune:
        - Leder kulturarv
        - Rådgiver kulturarv
        - Seksjonsleder eiendom
        - Rådgiver eiendom (1)
        - Rådgiver eiendom (2)
        - Fylkesadvokat

Det har i tillegg vært enkelte avklaringer på e-post.

Revisjonen har benyttet kunstig intelligens (KI) som støtteverktøy i flere deler av prosjektet. All bruk av KI skjer i et lukket system. Konkret er KI brukt til å sammenstille og tematisere store dokumentmengder, og til kvalitetssikring under utforming av rapporttekst og analyser. KI er også benyttet som støtte i utarbeidelsen av referater. All tekst og alle analyser som er utarbeidet med bistand fra KI, er kvalitetssikret av revisjonen. Revisjonen har ansvar for alt innhold i rapporten.

Tiltak for å sikre dataenes relevans og pålitelighet
Vi har benyttet både skriftlig dokumentasjon og ansatte i Vestfoldmuseene IKS og Vestfold fylkeskommune som kilder til informasjon for å besvare samme problemstilling. Når vi ser at det er sammenfattende informasjon fra ulike kilder, er det et tegn på at dataene gir en riktig beskrivelse av det som undersøkes. Dette styrker dataenes pålitelighet og de følgende konklusjonene.

Det er brukt semistrukturerte intervjueguider tilpasset dem vi har intervjuet. En semistrukturert intervjuguide innebærer at noen faste spørsmål er definert på forhånd, men at det også er mulig med oppfølgingsspørsmål under intervjuet. Flere av de faste spørsmålene er felles for flere vi har intervjuet, men de ansatte er spurt om å svare på spørsmål knyttet til de problemstillingene de har forutsetninger for å kunne belyse. Dette er gjort for å få informasjon om samme tema fra flere i organisasjonene. Det er laget referater fra intervjuene, som er godkjent av de som er intervjuet.

Samlet sett mener vi dataene er relevante og pålitelige.

Vi har sjekket ut med administrasjonen at fakta i rapporten er korrekt framstilt. Rapporten er sendt Vestfoldmuseene IKS v/direktør og Vestfold fylkeskommunen v/fylkesdirektør til uttalelse, jamfør forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 14. Uttalelsene ligger i vedlegg 1 og vedlegg 2.

Personopplysninger

I forbindelse med denne forvaltningsrevisjonen/eierskapskontrollen har vi behandlet personopplysninger som navn og epostadresse til ansatte i Vestfold fylkeskommune og Vestfoldmuseene IKS.

Vårt rettslige grunnlag for å behandle personopplysninger er kommuneloven § 24-2 fjerde ledd.

Vi behandler personopplysninger slik det er beskrevet i vår personvernerklæring. Personvernerklæringen er tilgjengelig på vår nettside vtrevisjon.no.

God kommunal revisjonsskikk - kvalitetssikring

Eierskapskontroll med forvaltningsrevisjon skal gjennomføres, dokumenteres, kvalitetssikres og rapporteres i samsvar med kommuneloven og god kommunal revisjonsskikk.[67]

Kvalitetssikringen skal sikre at undersøkelsen og rapporten har nødvendig faglig og metodisk kvalitet. Videre skal det sikres at det er konsistens mellom bestilling, problemstillinger, revisjonskriterier, data, vurderinger og konklusjoner.

Vestfold og Telemark revisjon IKS har et system for kvalitetsstyring som er i samsvar med den internasjonale standarden for kvalitetsstyring.[68] Denne forvaltningsrevisjonen er kvalitetssikret i samsvar med vårt kvalitetsstyringssystem og i samsvar med kravene i RSK 001 og RSK002.

[67] God kommunal revisjonsskikk i forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll kommer til uttrykk først og fremst i RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon og RSK 002 Standard for eierskapskontroll. Gjeldende standarder er fastsatt av Norges Kommunerevisorforbunds styre høsten 2020. Standarden bygger på norsk regelverk og internasjonale prinsipper og standarder, fastsett av International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI) og Institute of Internal Auditors (IIA).

[68] ISQM 1 og 2 er internasjonale standarder for kvalitetsstyring og oppdragskontroll for revisjonsforetak som utfører revisjon eller forenklet revisorkontroll av regnskaper, eller andre attestasjonsoppdrag eller beslektede tjenester.

På vakt for fellesskapets verdier

Rapporten er utarbeidet av
Vestfold og Telemark revisjon IKS

Har du spørsmål til rapporten?
Ta kontakt med oss:
Telefon: 33 07 13 00
E-post: post@vtrevisjon.no

www.vtrevisjon.no

26: 3900 404